

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

DRUGI ODJEL

PREDMET ŞAHİN ALPAY protiv TURSKE

(Zahtjev br. 16538/17)

PRESUDA

STRASBOURG

20. ožujka 2018.

KONAČNA

20. 6. 2018.

Ova je presuda postala konačna na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Şahin Alpay protiv Turske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel Suda), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Robert Spano, *predsjednik*,
Paul Lemmens,
Ledi Bianku,
Nebojša Vučinić,
Valeriu Griţco,
Jon Fridrik Kjølbro, *suci*,
Robert Reed, *ad hoc sudac*,

i Stanley Naismith, *tajnik Odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 20. veljače 2018. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 16538/17) protiv Republike Turske koji je 28. veljače 2017. godine turski državljanin, g. Şahin Alpay („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. F. Çağıl, odvjetnik iz Istanbula. Tursku vladu („Vlada”) zastupao je njezin zastupnik.

3. Podnositelj je konkretno tvrdio da su njegovim pritvorom prekršeni članci 5., 10. i 18. Konvencije.

4. Sud je 3. ožujka 2017. odlučio dati prednost zahtjevu (na temelju pravila 41. Poslovnika Suda).

5. Dana 13. lipnja 2017. Vlada je obaviještena o prigovorima koji se odnose članke 5. stavke 1., 3., 4. i 5. te na članke 10. i 18. Konvencije te je ostatak zahtjeva proglašen nedopuštenim.

6. Podnositelj i Vlada podnijeli su očitovanje o dopuštenosti i osnovanosti predmeta.

7. Povjerenik za ljudska prava Vijeća Europe („Povjerenik za ljudska prava”) ostvario je svoje pravo miješanja u postupak i podnio pisana očitovanja (članak 36., stavak 3. Konvencije i pravilo 44. stavak 2.)

8. Osim toga, pisana očitovanja Sudu podnio je i Posebni izvjestitelj Ujedinjenih naroda za promicanje i zaštitu prava na slobodu mišljenja i izražavanja („Posebni izvjestitelj”), ali i sljedeće nevladine organizacije koje djeluju zajednički: ČLANAK 19., Udruga europskih novinara, Odbor za zaštitu novinara, Europski centar za slobodu tiska i medija, Europska federacija novinara, Human Rights Watch, Indeks o cenzuri, Međunarodna federacija novinara, Međunarodni institut za tisak, Međunarodni PEN i

Reporteri bez granica („intervenirajuće nevladine organizacije”). Predsjednik odjela odobrio je posebnom izvjestitelju i predmetnim organizacijama da se miješaju na temelju članka 36., stavka 2. Konvencije i pravila 44., stavka 3.

9. Vlada i podnositelj zahtjeva odgovorili su na očitovanja intervenirajućih stranaka.

10. U dopisu od 18. siječnja 2018. podnositelj je obavijestio Sud da je Ustavni sud donio presudu o njegovom pojedinačnom zahtjevu i da je Porotnički sud u Istanbulu odbacio njegov zahtjev za oslobođenje unatoč tome što je Ustavni sud utvrdio povredu. U dopisu od 19. siječnja 2018. Sud je pozvao Vladu da podnese očitovanja u vezi s tim predmetom. Dana 29. siječnja 2018. Vlada je poslala dodatna očitovanja.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

11. Podnositelj zahtjeva rođen je 1944. godine. Trenutačno je u pritvoru u Istanbulu.

A. Profesionalna karijera podnositelja zahtjeva

12. Podnositelj zahtjeva je novinar koji je od 2002. radio za dnevne novine *Zaman*, koje su se smatrale glavnim medijem za objavljivanje mreže „Gülenist” i koje su ugašene nakon usvajanja zakonodavne uredbe br. 668, donesene 27. srpnja 2016. u vezi s izvanrednim stanjima (vidi stavke 14.–18. u nastavku). Od 2001. godine nadalje predavao je komparativnu politiku i političku povijest Turske na privatnom sveučilištu u Istanbulu.

13. Tijekom godina koje su prethodile pokušaju vojnog udara 15. srpnja 2016. podnositelj zahtjeva bio je poznat po svojim kritičkim stavovima o vladinoj politici.

B. Pokušaj udara 15. srpnja 2016. i proglašenje izvanrednog stanja

14. Tijekom noći između 15. i 16. srpnja 2016. skupina pripadnika turskih oružanih snaga pod nazivom „Vijeće za mir u kući”, pokušala je provesti vojni udar s ciljem rušenja demokratski izabranog parlamenta, vlade i predsjednika Turske.

15. Tijekom pokušaja udara vojnici su pod vodstvom pokretača bombardirali nekoliko strateških državnih objekata, uključujući zgradu parlamenta i predsjedničku palaču, izvršili napad na hotel u kojem je predsjednik boravio, držali načelnika Glavnog stožera kao taoca, napali

televizijske kanale i pucali u prosvjednike. Tijekom noći sukoba ubijeno je više od 300 ljudi, a ozlijeđeno ih je više od 2.500.

16. Dan nakon pokušaja vojnog udara državne su vlasti okrivile mrežu povezanu s Fetullahom Gülenom, građaninom Turske koji živi u Pennsylvaniji (u Sjedinjenim Američkim Državama) i koji se smatra vođom terorističke organizacije poznate pod nazivom FETÖ/PDY („Gülenistička teroristička organizacija / paralelna državna struktura”). Odgovarajuća tijela kaznenog progona pokrenula se nekoliko kaznenih istraga u vezi s osumnjičenim pripadnicima te organizacije.

17. Dana 20. srpnja 2016. vlada je proglasila izvanredno stanje u trajanju od tri mjeseca, s početkom 21. srpnja 2016., a Vijeće ministara kojim upravlja predsjednik naknadno je produljilo izvanredno stanje za dodatna tri mjeseca s posljednjim datumom stupanja na snagu 19. siječnja 2018.

18. Dana 21. srpnja 2016. turske vlasti obavijestile su Glavnog tajnika Vijeća Europe o derogiranju Konvencije na temelju članka 15.

A. Uhićenje i pritvor podnositelja zahtjeva

19. Dana 27. srpnja 2016. tijekom jedne od kaznenih istraga pokrenutih u odnosu na osumnjičene pripadnike organizacije FETÖ/PDY podnositelj zahtjeva uhićen je u svojem domu u Istanbulu te je zadržan u policijskom pritvoru.

20. Dana 30. srpnja 2016. podnositelj zahtjeva ispitan je u Upravi za sigurnost u Istanbulu uz pomoć svojeg odvjetnika. Tijekom ispitivanja podnositelj je zaniijekao pripadnost ilegalnoj organizaciji. Kasnije tijekom tog dana javni tužitelj u Istanbulu zatražio je sudski nalog za pritvor podnositelja zahtjeva zbog sumnje na pripadnost ilegalnoj organizaciji.

21. Istoga je dana nekoliko urednika i kolumnista dnevnih novina *Zaman*, uključujući podnositelja zahtjeva, dovedeno pred 4. prekršajni sud u Istanbulu. Sudac je ispitao podnositelja o navodnim radnjama i optužbama protiv njega. Podnositelj je naveo da se novinama *Zaman* pridružio radi izražavanja svojeg mišljenja, da podržava demokratski sustav u skladu s europskim standardima, da je sekularna osoba, da nije bio svjestan opasnosti koju predstavlja pokret Fetullaha Gülena sve do pokušaja vojnog udara 15. srpnja 2016. te da se protivi svakom ugrožavanju demokracije.

22. Na kraju rasprave, uzevši u obzir sadržaj članaka koje je podnositelj pisao i utvrdivši da je promicao predmetnu terorističku organizaciju čak i nakon 17. prosinca 2013., sudac je naložio njegov pritvor. U vezi s tim napomenuo je da, unatoč tome što je protiv E.D.-a (glavnog urednika novina *Zaman*) pokrenut kazneni postupak prije vojnog udara, podnositelj je nastavio raditi za te novine i unutar medijske strukture te organizacije. Pri obrazlaganju pritvora podnositelja zahtjeva sudac je uzeo u obzir sljedeće čimbenike: snažne sumnje protiv njega, prirodu navodnog prekršaja i činjenicu da je uvršten u prekršaje iz članka 100., stavka 3. Zakona o

kaznenom postupku (ZKP) – takozvanog „kataloga prekršaja”, za koji se pritvaranje osumnjičenika smatra opravdanim u slučaju snažne sumnje, opasnosti od bijega, postojećih dokaza i opasnosti od njihova uništenja te opasnost da se drugom mjerom koja nije pritvor ne bi moglo osigurati podnositeljevo sudjelovanje u kaznenom postupku.

23. Dana 5. kolovoza 2016. podnositelj je podnio prigovor protiv naloga za pritvor. Tvrdio je da nema opravdanja za njegovo pritvaranje. Osim toga, tvrdio je da zbog svog zdravstvenog stanja ne smije biti uzatvorskim uvjetima u kojima je zadržan. Odlukom od 8. kolovoza 2016. 5. prekršajni sud u Istanbulu odbio je prigovor podnositelja.

24. Dana 17. listopada 2016. podnositelj je podnio novi zahtjev za puštanje na slobodu. Odlukom od 19. listopada 2016., 10. prekršajni sud odbacio je zahtjev. Sudac je u odluci konkretno naveo kako je utvrđeno da su radi pripreme vojnog udara pokretači morali stvoriti dojam da su predmetni državni vođe diktatori. Prema njegovu mišljenju, članci podnositelja u kojima predsjednika Turske naziva diktatorom i poziva ga da napusti dužnost doprinijeli su toj propagandi.

25. Dana 10. travnja 2017. državni odvjetnik u Istanbulu podnio je optužnicu pred Porotničkim sudom u Istanbulu u odnosu na nekoliko pojedinaca, uključujući podnositelja, koji su osumnjičeni za sudjelovanje u medijskoj mreži organizacije FETÖ/PDY, a kojom ih se na temelju članaka 309., 311. i 312. u vezi s člankom 220., stavkom 6. Kaznenog zakona („KZ”) konkretno optužuje za pokušaj nasilnog rušenja ustavnog poretka, Velike nacionalne skupštine Turske i vlade, te za prekršaje u ime terorističke organizacije bez članstva. Državni odvjetnik zahtijevao je da se osumnjičenima, uključujući podnositelja, odrede tri doživotne kazne bez mogućnosti pomilovanja i kazna do petnaest godina zatvora. Kao dokaze je podnio šest članaka koje je podnositelj napisao 2013. i 2014. godine.

26. Državni odvjetnik ustvrdio je da se članci koje su napisali podnositelj i drugi pojedinci optuženi u istom kaznenom postupku protiv vodećih članova medijskog ogranka organizacije FETÖ/PDY ne mogu smatrati izrazom autorova suprotstavljanja vladi ili upućivanja kritike. U predmetu podnositelja državni je odvjetnik tvrdio da su izrazi koje je upotrijebio prešli granicu slobode tiska i povrijedili prava službenih tijela te ugrozili društveni mir i javni red. Državni je odvjetnik utvrdio da je podnositelj u svojim člancima bez oklijevanja pozivao na mogućnost vojnog udara i, ukratko, vršio funkcije u službi interesa predmetne terorističke organizacije.

27. Tijekom kaznenog postupka podnositelj je zanijekao da je počinio kazneno djelo.

28. Kazneni je postupak trenutno u tijeku pred 13. porotničkim sudom u Istanbulu.

D. Pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu

29. Dana 8. rujna 2016. podnositelj je podnio pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu. Prigovorio je da je pritvoren na temelju svojih članaka i tvrdio da mu je time povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost te pravo na slobodu izražavanja i medija. Osim toga, tvrdio je da je njegovo zdravstveno stanje nekompatibilno s uvjetima u produljenom pritvoru s obzirom na to da boluje od benigne hiperplazije prostate, hiperlipidemije, hiperurikemije, multinodularne gušavosti i apneje za vrijeme spavanja. Na temelju navedenog od Ustavnog je suda zatražio određivanje privremene alternativne mjere umjesto pritvora, čime bi se omogućilo njegovo oslobođenje do suđenja.

30. Odlukom od 26. listopada 2016. Ustavni sud odbio je primijeniti takvu privremenu mjeru. Pri donošenju te odluke prvo je napomenuo da je zdravlje podnositelja pod redovnim nadzorom od početka pritvora te da se u okviru zatvora u koji je smješten nalazi državna bolnica. U vezi s time napomenuo je da je dana 4. listopada 2016. nakon zahtjeva koji je podnio prethodnog dana u tom smislu, podnositelja osobno pregledao liječnik opće prakse te da je premješten na odjel za urologiju državne bolnice, gdje je podvrgnut liječničkom pregledu 20. listopada 2016. te da mu je sljedeći pregled zakazan za 22. ožujak 2017. U takvim je okolnostima Ustavni sud utvrdio da boravak podnositelja u pritvoru ne predstavlja opasnost po njegov život ili zdravlje. Dodao je da bi u slučaju promjene zdravstvenog stanja ili uvjeta pritvora imao pravo podnijeti dodatni zahtjev za privremenu mjeru kojom bi se osiguralo njegovo oslobođenje.

31. Dana 11. siječnja 2018. Ustavni sud donio je presudu (br. 2016/16092) u kojoj je s jedanaest glasova prema šest utvrdio da je došlo do povrede prava na slobodu i sigurnost te prava na slobodu izražavanja medija.

32. U odnosu na podnositeljev prigovor u vezi sa zakonitosti pritvora Ustavni je sud prvo primijetio da dokazi na temelju kojih je određen pritvor uključuju: (i) članak naslova „Kao da je u pitanju vjerski rat” (*“Din Savaşymış”*) objavljen 21. prosinca 2013., (ii) članak naslova „Predsjednik ne smije ostati promatrač” (*“Cumhurbaşkanı Seyirci Kalamaz”*), objavljen 24. prosinca 2013., (iii) članak naslova „Između Erdogana i Zapada” (*“Erdoğan ile Batı Arasında”*) objavljen 28. prosinca 2013., (iv) članak naslova „Da, zločin i kazna su pojedinačni” (*“Evet Suç da Ceza da Şahsidir”*) objavljen 8. veljače 2014., (v) članak naslova „Ovaj narod nije praznoglav” (*“Bu Millet Bidon Kafalı Değildir”*), objavljen 1. ožujka 2014. i (vi) članak naslova „Rješenje je vlada bez Erdogana” (*“Çıkar Yol Erdoğan’sız Hükûmet”*), objavljen 29. ožujka 2014. Nakon ispitivanja sadržaja tih članaka Ustavni je sud utvrdio da su se oni uglavnom doticali pitanja povezanih s kaznenim istragama u razdoblju „17.–25. prosinca [2013.]”. U njima je podnositelj izrazio svoje mišljenje da bi članovi vlade koji su uključeni u dotičnu kaznenu istragu trebali biti izvedeni pred lice pravde i da je

odgovornost predsjednika i čelnika vladajuće stranke da poduzmu mjere u tom smislu. Tvrdio je da je vladina reakcija na istragu nepravedna. Osim toga, Ustavni je sud primijetio da je podnositelj napisao da, kad bi se predmetna istraga provodila u pogledu osumnjičenih članova organizacije FETÖ/PDY, i njih bi trebalo podvrgnuti kaznenoj istrazi. Međutim, smatrao je da je nepravedno optužiti sve pripadnike Gülenističkog pokreta. Ustavni je sud nadalje primijetio da u predmetnim člancima podnositelj nije tvrdio da vladu treba srušiti nasilno. Naprotiv, tvrdio je da će vladajuća stranka izgubiti sljedeće izbore. Ustavni je sud zaključio i da se na temelju članka objavljenog dan prije pokušaja vojnog udara može zaključiti sa se podnositelj protivio državnom udaru. Smatrao je da je izražavao mišljenja o aktualnoj temi koja su bila slična mišljenjima čelnika opozicije. Prema stajalištu Ustavnog suda, istražna tijela nisu mogla dokazati činjeničnu osnovu koja bi mogla upućivati na to da je podnositelj zahtjeva djelovao u skladu s ciljevima organizacije FETÖ/PDY. Dodao je da se činjenica da je izrazio svoje stavove u novinama *Zaman* ne može smatrati dostatnom da se zaključi da je podnositelj zahtjeva bio svjestan ciljeva ove organizacije. U skladu s time, zaključio je da u podnositeljevu predmetu nisu dostatno utvrđeni „snažni dokazi da je počinjeno kazneno djelo”. Potom je Ustavni sud ispitao je li došlo do povrede prava na slobodu i sigurnost u smislu članka 15. Ustava (kojim se omogućuje obustava ostvarivanja temeljnih prava i sloboda u slučaju rata, opće mobilizacije, stanja opsade ili izvanrednog stanja). U tom je smislu prvo naveo da u slučaju izvanrednog stanja Ustav omogućuje poduzimanje mjera koje derogiraju jamstva navedena u članku 19. u mjeri u kojoj to zahtijeva određena situacija.. Međutim, primijetio je da bi u slučaju prihvatanja mogućnosti pritvaranja ljudi bez ikakvih snažnih dokaza da su počinili kazneno djelo, jamstva prava na slobodu i sigurnost bila beznačajna. U skladu s time, smatrao je da je pritvor podnositelja bio nerazmjernan strogim potrebama situacije i da je povrijeđeno njegovo pravo na slobodu i sigurnost, kako je zajamčeno člankom 19. stavkom 3. Ustava.

33. Zatim, glede prigovora o slobodi izražavanja i medija, Ustavni je sud primijetio da je početni i produljeni pritvor podnositelja na temelju njegovih članaka doveo do uplitanja u ostvarivanje tog prava. Uzimajući u obzir njegove tvrdnje o zakonitosti pritvora, Ustavni je sud smatrao da se u demokratskom društvu takva mjera, koja je rezultirala ozbiljnim posljedicama s obzirom na to da je dovela do lišavanja slobode, ne može smatrati nužnim i razmjernim miješanjem. Nadalje je primijetio da se iz razloga navedenih za donošenje i produljenje pritvora podnositelja ne može jasno utvrditi je li mjera ispunjavala hitnu društvenu potrebu niti zašto je bila potrebna. Naposljetku, utvrdio je da je jasno da bi pritvor podnositelja mogao negativno utjecati na slobodu izražavanja i medija ako se nije temeljio na konkretnim dokazima osim njegovih članaka (vidi stavak 140. presude Ustavnog suda). Glede primjene članka 15. Ustava, pozvao se na svoje zaključke o zakonitosti pritvora (kako je navedeno u stavcima 108.–110.

presude Ustavnog suda – vidi gornji stavak 32.) i zaključio da je i u tom smislu došlo do povrede slobode izražavanja i slobode medija kako je sadržano u člancima 26. i 28. Ustava.

34. Glede podnositeljeva prigovora da su uvjeti u pritvoru bili nekompatibilni s poštovanjem ljudskog dostojanstva, Ustavni je sud primijetio da je imao pristup liječenju primjerenom njegovu stanju u zatvoru u kojem je bio smješten, te je taj prigovor proglasio nedopuštenim kao očigledno neosnovan.

35. Podnositelj zahtjeva nije podnio tužbeni zahtjev za naknadu na ime nematerijalne štete. U skladu s time, Ustavni mu sud nije dosudio ništa po toj osnovi. Podnositelj je potraživao neodređeni iznos na ime nematerijalne štete koju je navodno pretrpio. Ustavni sud nije utvrdio nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne štete u tom smislu te je odbio zahtjev. Međutim, zaključio je da podnositelju treba dodijeliti 2.219,50 turskih lira (TRY – približno 500 eura (EUR)) na ime troškova i izdataka.

36. Budući da je podnositelj na dan donošenja presude još uvijek bio u pritvoru, Ustavni je sud odlučio prenijeti presudu 13. porotničkom sudu u Istanbulu kako bi poduzeo „odgovarajuće korake”.

E. Reakcija porotničkih sudova u Istanbulu na presudu Ustavnog suda

37. Dana 11. siječnja 2018. odvjetnik podnositelja podnio je 13. porotničkom sudu u Istanbulu zahtjev za oslobođenje svojeg klijenta.

38. Istoga je dana 13. porotnički sud u Istanbulu odbacio zahtjev na temelju toga što još nije dobio službenu obavijest o presudi Ustavnog suda.

39. Dana 12. siječnja 2018., nakon što je primijetio da je presuda Ustavnog suda objavljena na internetskoj stranici, 13. porotnički sud u Istanbulu je *proprio motu* razmotrio pitanje podnositeljeva pritvora. Prvo je primijetio da je razmatranje osnove pojedinačnog zahtjeva upućenog Ustavnom sudu protiv sudske odluke uključivalo utvrđivanje je li došlo do povrede temeljnih prava kao i primjerenih mjera kojima bi se povreda okončala, a zatim i da Ustavni sud ne može razmatrati osnove za reviziju u kontekstu pojedinačnog zahtjeva te je utvrdio da Ustavni sud nema nadležnost za ocjenjivanje dokaza u spisu predmeta. U tom smislu presuda Ustavnog suda br. 2016/16092 nije bila u skladu sa zakonom te je predstavljala uzurpaciju ovlasti (*görev gasbı*). Glede učinaka presude Ustavnog suda, Porotnički je sud dodao da se isključivo presude koje su u skladu s Ustavom i zakonom trebaju smatrati konačnima i obvezujućima. Štoviše, primijetio je da je moguće navesti opširnije razloge koji opravdavaju zadržavanje podnositelja zahtjeva u pritvoru i da je spis u tom smislu sadržavao dovoljno dokaza protiv njega. Međutim, to bi dovelo do opasnosti od prejudiciranja predmeta (*ihsas-ı rey*), s obzirom na to da bi se detaljno obrazlaganje razloga koji opravdavaju produljenje pritvora moglo smatrati

izražavanjem mišljenja sudaca prije određivanja osnovanosti slučaja. U skladu s time, Porotnički je sud zaključio da nije moguće prihvatiti presudu Ustavnog suda. Naposljetku, ponovivši da predmetna presuda predstavlja uzurpaciju ovlasti, zaključio je, s dva glasa prema jednom, da nema potrebe za donošenjem odluke o pritvoru podnositelja.

40. Sudac u manjini naveo je u svom suprotstavljenom mišljenju da se slaže sa zaključkom većine da presuda Ustavnog suda nije u skladu sa zakonom. Međutim, napomenuvši da su presude Ustavnog suda konačne i obvezujuće za Porotnički sud, izrazio je stav da treba naložiti oslobođenje podnositelja.

41. Dana 12. siječnja 2018. podnositelj je podnio prigovor kako bi ishodio oslobođenje.

42. Odlukom od 15. siječnja 2018. 14. porotnički sud u Istanbulu jednoglasno je odbacio podnositeljev prigovor, uglavnom na istoj osnovi kao i 13. porotnički sud.

43. Dana 1. veljače 2018. podnositelj je podnio dodatni pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu. Pozivajući se na članke 5., 6., i 18. Ustava, prigovorio je uglavnom da je zadržan u pritvoru unatoč presudi Ustavnog suda od 11. siječnja 2018.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavne odredbe Ustava

44. Članak 11. Ustava glasi:

„Odredbe Ustava su temeljna pravna pravila koja obvezuju zakonodavne, izvršne i sudske organe, upravne vlasti te sve druge institucije i pojedince. Zakoni ne smiju biti protivni Ustavu.”

45. Članak 15. Ustava glasi kako slijedi:

„U slučaju rata, opće mobilizacije, opsade ili izvanrednog stanja, ostvarivanje temeljnih prava i sloboda može biti djelomično ili potpuno obustavljeno ili se mogu poduzeti mjere koje derogiraju jamstva sadržana u Ustavu u mjeri u kojoj to zahtijeva određena situacija, pod uvjetom da se ne krše obveze iz međunarodnog prava.

Čak i u okolnostima navedenima u prvom stavku, ne smije se prekršiti: pravo pojedinca na život, osim u slučaju smrti zbog djela sukladnih ratnim zakonima; pravo na tjelesni i duhovni integritet; sloboda vjeroispovijesti, savjesti i misli ili pravilo da se nitko ne može prisiliti na otkrivanje svojih uvjerenja ili biti okrivljen ili optužen na temelju njih; zabrana retrospektivne kazne; ili pretpostavka o nevinosti optuženika do konačne presude.”

46. Relevantni dijelovi članka 19. Ustava glase kako slijedi:

„Svatko ima pravo na osobnu slobodu i sigurnost.

...

Pojedinci protiv kojih postoje jake pretpostavke krivnje mogu se pritvoriti samo po nalogu suca i radi sprečavanja bijega ili uništavanja ili izmjene dokaza ili u bilo kojim drugim okolnostima predviđenima zakonom koje također zahtijevaju pritvor. Nitko se ne smije uhititi bez naloga suca, osim ako je uhvaćen *in flagrante delicto* ili ako bi odgađanje imalo štetan učinak, pri čemu se uvjeti za taj korak utvrđuju zakonom.

...”

47. Prva dva stavka članka 26. Ustava glase:

„Svatko ima pravo izraziti svoje misli i mišljenja pojedinačno ili kolektivno te ih širiti usmeno, pisano, putem slike ili na bilo koji drugi način. Ovo pravo također uključuje slobodu primanja ili širenja ideja ili informacija bez uplitanja službenih vlasti. Ovaj stavak ne isključuje nametanje pravila koja se odnose na licenciranje radija, televizije, kinematografije ili drugih sličnih poduzeća.

Ostvarivanje tih sloboda može se ograničiti radi očuvanja nacionalne sigurnosti, javnog reda, javne sigurnosti, temeljnih obilježja Republike i nedjeljivog integriteta države u smislu njezinog teritorija i naroda, s ciljem sprečavanja zločina, kažnjavanja počinitelja kaznenih djela, sprečavanja otkrivanja informacija obuhvaćenih državnom tajnom, zaštite časti, prava te privatnog i obiteljskog života drugih, kao i profesionalne tajne, kako je predviđeno zakonom, i radi osiguranja ispunjavanja sudbene dužnosti u skladu s njezinom svrhom.”

48. Relevantni dijelovi članka 28. Ustava glase kako slijedi:

„Mediji su slobodni i ne smiju se cenzurirati. ...

Država je dužna poduzeti odgovarajuće mjere kojima će osigurati slobodu medija i informiranja. Odredbe članaka 26. i 27. Ustava primjenjuju se u odnosu na ograničavanje slobode medija.

...”

49. Članak 90. stavak 5. Ustava propisuje:

„Međunarodni ugovori koji su uredno na snazi su pravno obvezujući. Njihova ustavnost ne može se osporiti na Ustavnom sudu. U slučaju sukoba između uredno primjenjivih međunarodnih ugovora o temeljnim pravima i slobodama i domaćih statuta, prevladavaju relevantne odredbe međunarodnih ugovora.”

50. Članak 153., stavci 1. i 6. Ustava glase kako slijedi:

„Odluke Ustavnog suda su konačne. Odluke koje se odnose na poništenje ne objavljuju se sve dok se ne sastavi obrazloženje.

...

Odluke Ustavnog suda objavljuju se bez odgode u Službenom glasniku i obvezujuće su za zakonodavne, izvršne i sudske organe, upravne vlasti te fizičke i pravne osobe.”

B. Zakon br. 6216 o uspostavi i poslovniku Ustavnog suda

51. Članak 45., stavci 1. i 2. Zakona br. 6216 glase:

„(1.) Svatko tko tvrdi da je javno tijelo povrijedilo jedno od njegovih ili njezinih temeljnih prava i sloboda koji su zaštićeni Ustavom i osigurani na temelju Europske

konvencije o ljudskim pravima i njezinim protokolima koje je Turska ratificirala, može podnijeti zahtjev Ustavnom sudu.

(2) Pojedinačni zahtjev može se podnijeti tek nakon iscrpljenja svih upravnih i sudskih pravnih sredstava predviđenih zakonom u odnosu na mjeru, čin ili nemar koji je predmet žalbe.”

52. Članak 50., stavci 1. i 2. Zakona br. 6216 glase:

„(1) Nakon ispitivanja osnovanosti donosi se odluka o tome je li došlo do povrede prava podnositelja zahtjeva. Ako se utvrdi da je došlo do povrede, mjere koje će se poduzeti kako bi se uklonila povreda i ispravile njezine posljedice moraju biti navedene u operativnim odredbama odluke. Nije moguće preispitivati primjerenost upravnog akta, niti se može donijeti ikakva odluka koja odgovara toj radnji.

(2) Ako je povreda utvrđena na temelju sudske odluke, spis se šalje nadležnom sudu radi obnove postupka s ciljem da se obustavi povreda i isprave njezine posljedice. Ako nema pravnog interesa za obnovu postupka, podnositelju zahtjeva može se dosuditi naknada ili ga se može pozvati na pokretanje postupka pred odgovarajućim sudom. Sud pred kojim se postupak obnavlja donosi odluku, po mogućnosti na temelju spisa predmeta radi obustavljanja povrede koju je Ustavni sud utvrdio u svojoj odluci i ispravljanja učinaka povrede.”

C. Mjerodavne odredbe Kaznenog zakona („KZ-a”)

53. Članak 309., stavak 1. KZ-a glasi kako slijedi:

„Svatko tko pokušava nasilno srušiti ustavni poredak koji predviđa Ustav Republike Turske ili uspostaviti drugačiji poredak, ili *de facto* spriječiti njegovu provedbu, bilo u cijelosti ili djelomično, osuđuje se na doživotni zatvor bez mogućnosti pomilovanja.”

54. Članak 311., stavak 1. KZ-a glasi kako slijedi:

„Svatko tko pokušava nasilno srušiti Veliku nacionalnu skupštinu Turske ili spriječiti obavljanje njezinih dužnosti, bilo u cijelosti ili djelomično, osuđuje se na doživotni zatvor bez mogućnosti pomilovanja.”

55. Članak 312., stavak 1. KZ-a glasi kako slijedi:

„Svatko tko pokušava nasilno srušiti Vladu Republike Turske ili spriječiti obavljanje njezinih dužnosti, bilo u cijelosti ili djelomično, osuđuje se na doživotni zatvor bez mogućnosti pomilovanja.”

56. Osim toga, članak 220., stavak 6. KZ-a o kažnjavanju kaznenih djela počinjenih u ime nezakonite organizacije, glasi kako slijedi:

„Svatko tko izvrši kazneno djelo u ime [nezakonite] organizacije također se osuđuje za pripadanje toj organizaciji, čak i ako on nije član.”

57. Članak 314., stavci 1. i 2. KZ-a, koji predviđaju kazneno djelo pripadnosti nezakonitoj organizaciji, glase kako slijedi:

„1. Svatko tko oformi ili vodi organizaciju s ciljem počinjenja kaznenih djela navedenih u četvrtom i petom dijelu ovog poglavlja osuđuje se na zatvorsku kaznu od deset do petnaest godina.

2. Svaki član organizacije iz gornjeg prvog stavka osuđuje se na pet do deset godina zatvora.”

D. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku („ZKP-a”)

58. Pritvor se regulira člancima 100. et seq. ZKP-a. U skladu s člankom 100., osoba može biti smještena u pritvor ako postoje činjenični dokazi koji dovode do snažne sumnje da je počinila kazneno djelo i ako je pritvaranje opravdano na jednoj od osnova navedenih u predmetnom članku: ako je osumnjičenik bježao ili postoji rizik da će to učiniti i ako postoji rizik da će osumnjičenik sakriti ili izmijeniti dokaze ili utjecati na svjedoke. Za određena kaznena djela, osobito kaznena djela protiv državne sigurnosti i ustavnog poretka, postojanje snažne sumnje dostatno je opravdanje za pritvor.

59. Članak 101. ZKP-a predviđa da pritvor nalaže sudac u fazi istrage na zahtjev državnog odvjetnika ili nadležni sud u fazi suđenja, bilo na vlastitu inicijativu ili na zahtjev tužitelja. Drugom sucu ili drugom sudu može se podnijeti prigovor protiv odluka kojima se nalaže ili produljuje pritvor. Te odluke moraju uključivati pravne i činjenične razloge.

60. U skladu s člankom 108. ZKP-a, tijekom istrage sudac mora ocijeniti pritvor osumnjičenika u redovnim razdobljima koji ne premašuju trideset dana. U istom razdoblju pritvorenik može podnijeti zahtjev za puštanje na slobodu. Tijekom suđenja pitanje pritvora osumnjičenika ocjenjuje nadležni sud na kraju svake rasprave, a u svakom slučaju u razdobljima

od najviše trideset dana.

61. Članak 141. stavak 1., točke (a) i (d) ZKP-a glase kako slijedi:

„Naknadu štete ... od države može potraživati svatko...:

(a) tko je uhićen ili zadržan u pritvoru u uvjetima ili okolnostima koje nisu u skladu sa zakonom;

...

(d) tko nije izveden pred sudbeno tijelo u razumnom roku i nije u razumnom roku dobio presudu o osnovanosti, iako je bio zakonito pritvoren tijekom istrage ili suđenja;

...”

62. Članak 142., stavak 1. ZKP-a glasi kako slijedi:

„Tužbeni zahtjev za naknadu štete može se podnijeti u roku od tri mjeseca nakon što je predmetna osoba obaviještena da je odluka ili presuda postala konačna, a u svakom slučaju u roku od godinu dana nakon što je odluka ili presuda postala konačna.”

63. U skladu sa sudskom praksom Kasacijskog suda nije potrebno čekati konačnu meritornu odluku o predmetu prije donošenja rješenja o tužbenom zahtjevu za naknadu podnesenom na temelju članka 141. ZKP-a zbog prekomjernog trajanja pritvora (odluke od 16. lipnja 2015., E. 2014/21585 – K. 2015/10868 i E. 2014/6167 – K. 2015/10867).

E. Sudska praksa Ustavnog suda

64. U odluci od 4. kolovoza 2016. (br. 2016/12) o razrješenju dvojice članova Ustavnog suda i odluci od 20. lipnja 2017. (*Aydın Yavuz i drugi*, br. 2016/22169) o pritvoru osobe, Ustavni je sud pružio informacije i ocjene o pitanjima koja uključuju pokušaj vojnog udara i njegove posljedice. Iz perspektive ustava proveo je detaljno ispitivanje činjenica koje su dovele do proglašenja izvanrednog stanja. Kao rezultat ispitivanja utvrdio je da je pokušaj vojnog udara predstavljao jasan i ozbiljan napad na ustavna načela prema kojima je suverenost bezuvjetno i bezrezervno povjerena narodu, koji ju je ostvarivao putem ovlaštenih tijela, i da nijedan pojedinac ili tijelo ne smije ostvariti nikakvu državnu ovlast koja ne proizlazi iz Ustava ili iz načela demokracije, vladavine zakona i ljudskih prava. Prema stajalištu Ustavnog suda, pokušaj vojnog udara predstavljao je praktičnu ilustraciju ozbiljnosti prijetnji za demokratski ustavni poredak i ljudska prava. Nakon sažimanja napada izvedenih tijekom noći između 15. i 16. srpnja 2016., naglasio je da je radi procjene ozbiljnosti prijetnje koju predstavlja vojni udar potrebno razmotriti rizike do kojih je moglo doći da udar nije bio spriječen. Utvrdio je da je zbog činjenice da se pokušaj udara dogodio u trenutku kada je Turska bila izložena nasilnom napadu brojnih terorističkih organizacija država postala još ranjivijom te je znatno porasla ugroženost opstanka i postojanja naroda. Ustavni je sud primijetio da u nekim slučajevima država ne može ukloniti prijetnje demokratskom ustavnom poretku, temeljnim pravima i nacionalnoj sigurnosti putem uobičajenih administrativnih postupaka. Stoga može biti potrebno uvesti izvanredne administrativne postupke kao što je izvanredno stanje sve dok te prijetnje ne budu otklonjene. Imajući na umu prijetnje koje su proizašle iz pokušaja vojnog udara od 15. srpnja 2016., Ustavni je sud prihvatio ovlasti Vijeća ministara, kojim upravlja Predsjednik, za donošenje zakonodavnih uredbi o pitanjima koja zahtijevaju izvanredno stanje. U tom je kontekstu naglasio i da je izvanredno stanje privremeni pravni režim u kojem svako uplitanje u temeljna prava mora biti predvidljivo, a cilj je vratiti uobičajeni režim radi zaštite temeljnih prava.

OBAVIJEST TURSKE O DEROGIRANJU

65. Dana 21. srpnja 2016. Stalni predstavnik Turske u Vijeće Europe poslao je glavnom tajniku Vijeća Europe sljedeću obavijest o derogiranju:

„Priopćavam sljedeću obavijest Vlade Republike Turske.

Dana 15. srpnja 2016. u Republici Turskoj održan je pokušaj udara velikih razmjera s ciljem rušenja demokratski izabrane vlade i ustavnog poretka. Taj gnjusni pokušaj osujetili su turska država i narod, ujedinjeno i solidarno. Pokušaj udara i njegove posljedice, zajedno s drugim terorističkim aktivnostima predstavljaju ozbiljnu opasnost za javnu sigurnost i red, te odgovaraju prijetnji opstanku naroda u smislu članka 15. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Republika Turska poduzima odgovarajuće mjere propisane zakonom, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim obvezama. U tom kontekstu, dana 20. srpnja 2016. Vlada Republike Turske proglasila je izvanredno stanje u trajanju od tri mjeseca, u skladu s Ustavom (članak 120.) i Zakonom br. 2935 o izvanrednom stanju (članak 3/1b). ... Odluka je objavljena u Službenom glasniku te ju je odobrila Velika nacionalna skupština Turske 21. srpnja 2016. Stoga izvanredno stanje stupa na snagu od današnjeg datuma. Mjere poduzete u tom postupku mogu uključivati derogiranje obveza na temelju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, što je dopušteno u članku 15. Konvencije.

Stoga bih htio naglasiti da ovaj dopis predstavlja obavijest u smislu članka 15. Konvencije. Vlada Republike Turske u cijelosti će Vas obavijestiti, glavni tajniče, o mjerama poduzetima u tom smislu. Vlada će vas obavijestiti kada mjere budu obustavljene.

...”

PRAVO

I. PRETHODNO PITANJE O DEROGIRANJU OD STRANE TURSKE

66. Vlada je na početku naglasila da se svi prigovori podnositelja zahtjeva trebaju ispitati uzimajući u obzir derogiranje o kojem je Glavni tajnik Vijeća Europe obaviješten 21. srpnja 2016. na temelju članka 15. Konvencije. Članak 15. glasi:

„1. U vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda svaka visoka ugovorna stranka može, u opsegu koji je strogo određen potrebama tih izvanrednih prilika, poduzeti mjere koje derogiraju njezine obveze iz ove Konvencije, uz uvjet da te mjere nisu nespojive s njezinim ostalim obvezama prema međunarodnom pravu.

2. Na temelju te odredbe ne može se derogirati članak 2., osim u pogledu slučajeva smrti prouzročenih zakonitim ratnim radnjama, niti članci 3., 4. (stavak 1.) i 7.

3. Svaka visoka ugovorna stranka koja se posluži tim pravom derogiranja svojih obveza mora Glavnog tajnika Vijeća Europe u cijelosti obavijestiti o mjerama koje je poduzela i o razlozima iz kojih je to učinila. Ona je također dužna obavijestiti Glavnog tajnika Vijeća Europe o prestanku djelovanja tih mjera i o ponovnoj punoj primjeni svih odredaba ove Konvencije.

A. Tvrdnje stranaka

67. Vlada je ustvrdila da ostvarivanjem prava na derogiranje Konvencije Turska nije prekršila odredbe Konvencije. U tom je kontekstu primijetila da je došlo do izvanrednog stanja koje je ugrožavalo opstanak naroda na temelju rizika koje je izazvao pokušaj vojnog udara i da je nužnost situacije strogo zahtijevala mjere koje su državne vlasti poduzele kao odgovor na izvanredno stanje.

68. Podnositelj zahtjeva je ustvrdio da se obavijest o derogiranju ne može tumačiti na način da ograniči njegova prava i slobode zbog članaka koje je napisao znatno prije pokušaja vojnog udara.

69. Povjerenik za ljudska prava pri svojoj intervenciji nije komentirao obavijest o derogiranju Konvencije.

70. Posebni izvjestitelj ustvrdio je da u slučaju prestanka postojanja okolnosti koje opravdavaju proglašenje izvanrednog stanja, prava pojedinaca više se ne mogu ograničavati u vezi s prethodno spomenutim derogiranjem.

71. Intervenirajuće nevladine organizacije ustvrdile su da Vlada nije dokazala da postoji izvanredno stanje koje ugrožava opstanak naroda. Osim toga, tvrdile su da se podnositeljev početni i produljeni pritvor ne može smatrati strogom potrebom nužnosti situacije.

B. Ocjena suda

72. Sud smatra da proizlazi pitanje jesu li uvjeti navedeni u članku 15. Konvencije za ostvarivanje iznimnog prava na derogiranje zadovoljeni u ovome predmetu

73. U vezi s time, Sud prvo primjećuje da obavijest Turske o derogiranju, u kojoj je navedeno da je izvanredno stanje proglašeno radi rješavanja prijetnje opstanku naroda koju predstavljaju ozbiljne opasnosti proizašle iz pokušaja vojnog udara i drugih terorističkih aktivnosti, ne sadrži izrijekom navedene članke Konvencije koji podliježu derogiranju. Umjesto toga, samo je najavljeno da „poduzete mjere mogu uključivati derogiranje obveza na temelju Konvencije”. Međutim, Sud primjećuje da nijedna stranka nije osporila da je obavijest Turske o derogiranju zadovoljila formalnu pretpostavku navedenu u članku 15., stavku 3. Konvencije, koji se odnosi na cjelovito obavješćavanje Glavnog tajnika Vijeća Europe o mjerama koje će se poduzeti u okviru derogiranja Konvencije i o razlozima za te mjere. U skladu s time, spreman je prihvatiti da je ta formalna pretpostavka zadovoljena.

74. Sud nadalje primjećuje da na temelju članka 15. Konvencije u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda svaka visoka ugovorna stranka može poduzeti mjere koje derogiraju njezine obveze iz ove Konvencije, osim mjera navedenih u stavku 2. tog članka, pod uvjetom su te mjere strogo razmjerne nužnosti situacije i da nisu nespojive s njezinim ostalim obvezama po međunarodnom pravu (vidi *Lawless protiv Irske (br. 3)*, 1. srpnja 1961., stavak 22., str. 55, Serija A br. 3).

75. Sud ponavlja da je svaka država ugovornica sa svojom odgovornošću „za opstanak naroda” dužna odrediti je li taj opstanak ugrožen „izvanrednim stanjem”, i ako je tako, odlučiti koliko će daleko otići u pokušaju otklanjanja izvanrednog stanja (vidi *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV]*, br. [VV] 3455/05, stavak 173., ESLJP 2009.). Zbog njihova izravnog i neprekidnog kontakta s nužnosti trenutka, nacionalne vlasti u pravilu su u boljem položaju od međunarodnog suca za donošenje odluke o postojanju

takvog izvanrednog stanja te o prirodi i opsegu derogiranja potrebnog da bi se ono otklonilo. U skladu s time, nacionalnim vlastima treba omogućiti široku slobodu procjene glede tih pitanja. Međutim, Sud želi naglasiti da u tom pogledu države ne uživaju neograničene diskrecijske ovlasti. Domaću slobodu procjene prati europski nadzor (vidi *Brannigan i McBride protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 26. svibnja 1993., stavak 43., serija A br. 258-B).

76. U ovom predmetu Sud prima na znanje Vladin stav da pokušaj vojnog udara i njegove posljedice predstavljaju ozbiljnu opasnost demokratskom ustavnom poretku i ljudskim pravima, te odgovaraju ugrožavanju opstanka naroda u smislu članka 15. Konvencije i primjećuje da podnositelj nije osporio tu ocjenu.

77. Sud primjećuje da je Ustavni sud, nakon što je iz perspektive Ustava razmotrio činjenice koje su dovele do proglašenja izvanrednog stanja, zaključio da pokušaj vojnog udara predstavlja ozbiljno ugrožavanje opstanka i postojanja naroda (vidi stavak 64. gore). S obzirom na zaključke Ustavnog suda i sve ostale materijale koji su mu dostupni, Sud također smatra da je pokušaj vojnog udara otkrio postojanje „izvanrednog slučaja koji ugrožava opstanak naroda” u smislu Konvencije.

78. Što se tiče pitanja je li nužnost situacije strogo zahtijevala poduzete mjere u ovome predmetu i jesu li one u skladu s ostalim obvezama prema međunarodnom pravu, Sud smatra potrebnim ispitati podnositeljeve prigovore o osnovanosti i to će učiniti u nastavku.

II. PRETHODNI PRIGOVORI VLADE

79. Vlada je uložila dva prigovora na temelju neiscrpljenih domaćih pravnih sredstava.

A. Prigovor na temelju nepodnošenja tužbenog zahtjeva za naknadu

80. U pogledu podnositeljevih prigovora povezanih s pritvorom, Vlada je tvrdila da mu je tužbeni zahtjev za naknadu bio dostupan na temelju članka 141., stavka 1., točaka (a) i (d) ZKP-a. Tvrdila je da je mogao i trebao podnijeti tužbeni zahtjev za naknadu na osnovi tih odredbi.

81. Podnositelj je osporio Vladinu tvrdnju. Konkretno je tvrdio da tužbeni zahtjev za naknadu nije nudio razumnu mogućnost uspjeha u smislu ostvarivanja njegova oslobođenja.

82. Sud ponavlja da pravno sredstvo povezano sa zakonitosti postojeće lišenosti slobode mora nuditi mogućnost oslobođenja kako bi bio učinkovit (vidi *Gavril Yosifov protiv Bugarske*, br. 74012/01, stavak 40., 6. studenoga 2008., i *Mustafa Avci protiv Turske*, br. 39322/12, stavak 60., 23. svibnja 2017.). Međutim, primjećuje da pravno sredstvo predviđeno člankom 141. ZKP-a ne može okončati podnositeljevu lišenost slobode.

83. Sud stoga zaključuje da prigovor koji je Vlada uložila na toj osnovi mora biti odbijen.

B. Prigovor na temelju nepodnošenja pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu

84. Pozivajući se uglavnom na zaključke suda u predmetima *Uzun protiv Turske* ((odl.), br. 10755/13, 30. travnja 2013.) i *Mercan protiv Turske* ((odl.), br. 56511/16, 8. studenoga 2016.), Vlada je tvrdila da podnositelj nije primijenio pravno sredstvo pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu.

85. Podnositelj je odbacio Vladinu tvrdnju.

86. Sud ponavlja da se usklađenost podnositelja s pretpostavkom o iscrpljenju domaćih pravnih sredstava obično ocjenjuje u odnosu na datum podnošenja zahtjeva Sudu (vidi *Baumann protiv Francuske*, br. 33592/96, stavak 47., ESLJP 2001-V (izvadci)). Ipak, Sud prihvaća da se posljednja faza određenog pravnog sredstva može ostvariti nakon podnošenja zahtjeva, ali prije nego što se utvrdi njegova dopuštenost (vidi *Karoussiotis protiv Portugala*, br. 23205/08, stavak 57., ESLJP 2011. (izvadci); *Stanka Mirković i drugi protiv Crne Gore*, br. 33781/15 i 3 druga predmeta, stavak 48., 7. ožujka 2017.; i *Azzolina i drugi protiv Italije*, br. 28923/09 i 67599/10, stavak 105., 26. listopada 2017.).

87. Sud primjećuje da je 8. rujna 2016. podnositelj podnio pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu, koji je donio presudu o osnovanosti dana 11. siječnja 2018. (vidi stavke 29. i 31. gore).

88. U skladu s time, Sud odbija prigovor koji je Vlada uložila.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 5. STAVAKA 1. I 3. KONVENCIJE

89. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da su njegov početni pritvor, kao i produljenje pritvora, bili proizvoljni. Tvrdio je da nije bilo dokaza za opravdanu sumnju da je počinio kazneno djelo koja bi zahtijevalo njegovo pritvaranje. Nadalje, prigovorio je da je zadržan u pritvoru unatoč tome što je Ustavni sud utvrdio povredu njegova prava na slobodu i sigurnost presudom od 11. siječnja 2018. Također je tvrdio da je trajanje njegova pritvora prekomjerno i da su navedeni nedostatni razlozi za sudske odluke kojima je pritvor naložen i produljen. Prigovorio je da je u tom smislu došlo do povrede članka 5., stavaka 1. i 3. Konvencije, u čijim je relevantnim dijelovima predviđeno sljedeće:

„1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

...

(c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;

...

3. Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1. (c) ovoga članka mora se u najkraćem roku izvesti pred suca, ili pred drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju.”

90. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Tvrdnje stranaka

1. Vlada

91. Pozivajući se na načela utvrđena sudskom praksom Suda u ovom području (citirajući predmete *Klass i drugi protiv Njemačke*, 6. rujna 1978., Serija A br. 28; *Murray protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28 listopada 1994., Serija A br. 300-A; i *İpek i drugi protiv Turske*, br. 17019/02 i 30070/02, 3. veljače 2009.), Vlada je prvo ustvrdila da je podnositelj uhićen i smješten u pritvor tijekom kaznene istrage pokrenute s ciljem suzbijanja terorističke organizacije čiji su se pripadnici infiltrirali u državne institucije i medije.

92. Vlada je na temelju sadržaja prethodno spomenutih članaka koje je podnositelj napisao ustvrdila da je objektivno moguće zaključiti da postoji opravdana sumnja da je počinio kaznena djela za koja je optužen. Na temelju fizičkih dokaza prikupljenih tijekom istrage pokrenut je kazneni postupak protiv nekoliko pojedinaca, uključujući podnositelja zahtjeva; a postupak je u tom trenutku bio u tijeku na Porotničkom sudu u Istanbulu.

93. Naposljetku, Vlada je ustvrdila da bi podnositeljeve prigovore trebalo ocijeniti s obzirom na obavijest o derogiranju prenesenu dana 21. srpnja 2016. na temelju članka 15. Konvencije.

2. Podnositelj zahtjeva

94. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da ne postoje činjenice ili informacije koje bi objektivnog promatrača uvjerile da je počinio kaznena djela za koja je optužen. Članci koje su državni odvjetnik i Vlada podnijeli kao opravdanje njegova pritvaranja bili su zaštićeni slobodom izražavanja.

95. Osim toga, podnositelj je naveo da bez obzira na konačnu i obvezujuću presudu kojom je Ustavni sud utvrdio povredu njegova prava na slobodu i sigurnost te na slobodu izražavanja i medija, Porotnički sud u Istanbulu ga je zadržao u pritvoru. U skladu s time, također je u korespondenciji od 18. siječnja 2018. prigovorio da njegov zahtjev podnesen Ustavnom sudu nije doveo do njegova oslobođenja.

3. Treće stranke

(a) Povjerenik za ljudska prava

96. Povjerenik za ljudska prava istaknuo je da je prekomjerno korištenje pritvora dugogodišnji problem u Turskoj. U vezi s time napomenuo je da je tijekom izvanrednog stanja 210 novinara smješteno u pritvor, ne uključujući one koji su uhićeni i oslobođeni nakon ispitivanja. Jedan od temeljnih razloga za pritvaranje velikog broja novinara bila je praksa sudaca, koji su često skloni zanemariti iznimnu prirodu pritvora kao krajnje mjere koja bi se trebala primjenjivati samo kad se sve druge opcije smatraju nedovoljnima. U većini predmeta u kojima su novinari smješteni u pritvor, optuženi su za kaznena djela povezana s terorizmom bez ikakvih dokaza koji bi potkrijepili njihovu uključenost u terorističke aktivnosti. Povjerenik za ljudska prava bio je zatečen slabošću optužbi i političkom naravi odluka kojima se nalaže i produžuje pritvaranje u takvim predmetima.

(b) Posebni izvjestitelj

97. Posebni izvjestitelj primijetio je da je od proglašenja izvanrednog stanja veliki broj novinara smješten u pritvor na temelju nedorečenih inkriminacija bez dostatnih dokaza.

(c) Intervenirajuće nevladine organizacije

98. Intervenirajuće nevladine organizacije ustvrdile su da je od pokušaja vojnog udara 150 novinara smješteno u pritvor. Naglašavajući ključnu ulogu medija u demokratskom društvu, kritizirali su primjenu mjera kojima se novinari lišavaju slobode.

B. Ocjena suda

1. Dopuštenost

99. Sud primjećuje da je razmotrio i odbio Vladine prigovore da podnositelj nije iscrpio domaća pravna sredstva (vidi stavke 82.–83. i 88. gore).

100. Sud primjećuje da ti prigovori nisu očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije i da nisu nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga ih proglašava dopuštenim.

2. Osnovanost

101. Sud prvo ponavlja da se člankom 5. Konvencije jamči pravo od primarne važnosti u „demokratskom društvu” u smislu Konvencije, temeljno pravo na slobodu i sigurnost (vidi *Assanidze protiv Gruzije* [VV], br. 71503/01, stavak 169., ESLJP 2004.-II).

102. Sve osobe imaju pravo na zaštitu tog prava, dakle prava da ne budu lišene slobode ili da se lišavanje njihove slobode ne nastavi (vidi *Weeks protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2. ožujak 1987., stavak 40., Serija A br. 114), osim u skladu s uvjetima navedenima u stavku 1. članka 5. Konvencije. Popis iznimaka naveden u članku 5., stavku 1. je ograničen (vidi *Labita protiv Italije* [VV], br. 26772/95, stavak 170., ESLJP 2000.-IV) i samo je usko tumačenje tih iznimaka u skladu s ciljem te odredbe, koji se odnosi na to da se nitko ne smije proizvoljno lišiti slobode (vidi *Assanidze*, citirano gore, stavak 170.; *Al-Jedda protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 27021/08, stavak 99., ESLJP 2011.; i *Buzadji protiv Republike Moldavije* [VV], br. 23755/07, stavak 84., ESLJP 2016. (izvadci)).

103. Sud nadalje ponavlja da osoba može biti pritvorena na temelju članka 5. stavka 1. točke (c) Konvencije samo u kontekstu kaznenog postupka, radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji opravdana sumnja da je počinio kazneno djelo (vidi *Jėčius protiv Litve*, br. 34578/97, stavak 50., ESLJP 2000.-IX; *Włoch protiv Poljske*, br. 27785/95, stavak 108., ESLJP 2000.-XI; i *Poyraz protiv Turske* (odl.), br. 21235/11, stavak 53., 17. veljače 2015.). „Osnovanost” sumnje na kojoj se uhićenje mora temeljiti bitan je dio zaštite utvrđene člankom 5. stavkom 1. točkom (c). Osnovana sumnja podrazumijeva postojanje činjenica ili informacija koje bi objektivnog promatrača uvjerile da je dotična osoba možda počinila kazneno djelo. Međutim, što se smatra „osnovanim” ovisi o okolnostima (vidi *Fox, Campbell i Hartley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 30. kolovoza 1990., stavak 32., Serija A br. 182; *O’Hara protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 37555/97, stavak 34., ESLJP 2001.-X; *Korkmaz i drugi protiv Turske*, br. 35979/97, stavak 24., 21. ožujka 2006.; *Süleyman Erdem protiv Turske*, br. 49574/99, stavak 37., 19. rujna 2006.; i *Çiçek protiv Turske* (odl.), br. 72774/10, stavak 62., 3. ožujka 2015.).

104. Sud je također smatrao da se člankom 5. stavkom 1. točkom (c) Konvencije ne pretpostavlja da su istražna tijela u trenutku uhićenja prikupila dovoljno dokaza za podizanje optužnice. Svrha ispitivanja tijekom pritvora na temelju članka 5. stavka 1. točke (c) jest nastavljivanje kaznene istrage potvrđivanjem ili otklanjanjem konkretnih sumnji koje su bile osnova za uhićenje. Stoga, činjenice koje izazivaju sumnju ne moraju biti jednake razine kao činjenice potrebne za opravdanje osuđujuće presude ili čak podnošenje kaznene prijave, koje predstavlja sljedeću fazu postupka kaznene istrage (vidi *Murray*, citirano gore, stavak 55.; *Metin protiv Turske* (odl.), br. 77479/11, stavak 57., 3. ožujka 2015.; i *Yüksel i drugi protiv Turske*, br. 55835/09 i 2 druga predmeta, stavak 52., 31. svibnja 2016.).

105. Zadaća je Suda utvrditi jesu li u dotičnom predmetu ispunjeni uvjeti utvrđeni u članku 5. stavku 1. točki (c) Konvencije, uključujući i traženje propisane legitimne svrhe. U tom kontekstu nije uobičajeno da Sud svoju vlastitu ocjenu činjenica zamijeni ocjenom domaćih sudova koji su na boljem položaju za ocjenjivanje predloženih dokaza (vidi *Ersöz protiv Turske* (odl.),

br. 45746/11, stavak 50., 17. veljače 2015., i *Mergen i drugi protiv Turske*, br. 44062/09 i 4 druga predmeta, stavak 48., 31. svibnja 2016).

106. U ovom predmetu Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva priveden dana 27. srpnja 2016. zbog sumnje da je pripadnik terorističke organizacije te je smješten u pritvor 30. srpnja 2016. Nadalje primjećuje da je u optužnici podnesenoj 10. travnja 2017. državni odvjetnik u Istanbulu zatražio osudu podnositelja zbog nasilnog pokušaja rušenja ustavnog poretka, Velike nacionalne skupštine Turske i vlade, te za kaznena djela u ime terorističke organizacije bez članstva, kao i da je kazneni postupak u tijeku pred 13. porotničkim sudom u Istanbulu. Osim toga, Sud primjećuje da su tijekom kaznene istrage i suđenja svi podnositeljevi zahtjevi za oslobođenje odbačeni i da je on i dalje u zatvoru.

107. Sud nadalje primjećuje da je nakon što je podnositelj podnio pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu taj sud u presudi od 11. siječnja 2018. koja je objavljena u Službenom glasniku 19. siječnja 2018. utvrdio da istražna tijela nisu mogla dokazati činjeničnu osnovu koja bi mogla upućivati na to da je podnositelj zahtjeva djelovao u skladu s ciljevima organizacije FETÖ/PDY. Na temelju dokaza koje je podnijelo tužiteljstvo, Ustavni sud je zaključio da nema čvrstih naznaka da je podnositelj zahtjeva počinio kaznena djela za koja je optužen. U odnosu na primjenu članka 15. Ustava (kojim se omogućuje obustava ostvarivanja temeljnih prava i sloboda u slučaju rata, opće mobilizacije, stanja opsade ili izvanrednog stanja), zaključio je da bi pravo na slobodu i sigurnost bilo beznačajno kad bi se prihvatilo da se ljudi mogu pritvoriti bez ikakvih snažnih dokaza da su počinili kazneno djelo. Prema stajalištu Ustavnog suda, podnositeljevo lišavanje slobode stoga je bilo nerazmjerno strogim potrebama situacije.

108. Sud primjećuje da je Ustavni sud utvrdio da je podnositelj smješten i zadržan u pritvoru, čime je došlo do kršenja članka 19. stavka 3. Ustava (vidi stavak 103. presude Ustavnog suda). Smatra da taj zaključak sadržajno odgovara potvrdi da je njegova lišenost slobode protivna članku 5. stavku 1. Konvencije. U konkretnim okolnostima ovog predmeta Sud podržava zaključke Ustavnog suda donesene nakon temeljitog ispitivanja.

109. Stoga će nadzor Suda biti ograničen na utvrđivanje jesu li nacionalne vlasti pružile odgovarajuće i dostatno ispravljanje utvrđene povrede i jesu li ispunile svoje obveze na temelju članka 5. Konvencije. S tim u vezi Sud primjećuje da, iako je Ustavni sud utvrdio povredu članka 19. stavka 3. Ustava, 13. i 14. porotnički sud u Istanbulu odbili su osloboditi podnositelja pri donošenju konačnog rješenja o njegovu zahtjevu za puštanje na slobodu, pri čemu je 13. porotnički sud konkretno utvrdio da presuda Ustavnog suda nije u skladu sa zakonom i da odgovara uzurpaciji ovlasti.

110. Sud primjećuje da Ustav i Zakon br. 6216 priznaju nadležnost Ustavnog suda za ispitivanje zahtjeva koje pojedinci podnose nakon iscrpljivanja uobičajenih pravnih sredstava i u kojima tvrde da su povrijeđena

njihova temeljna prava i slobode zaštićeni Ustavom i Konvencijom te njezinim protokolima.

111. Sud primjećuje da je već ispitao pravno sredstvo pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu na temelju članka 5. Konvencije, konkretno u predmetu *Koçintar protiv Turske* ((osl.), br. 77429/12, 1. srpnja 2014.). U tom je predmetu nakon ispitivanja dotičnog pravnog sredstva utvrdio da nijedan dostupan materijal ne upućuje na to da pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu ne može ishoditi odgovarajuće ispravljanje za prigovor podnositelja na temelju članka 5. Konvencije, ili da ne nudi mogućnost uspjeha. Pri donošenju tog zaključka konkretno je primijetio da Ustavni sud ima nadležnost utvrditi povrede odredbi Konvencije te su mu dodijeljene odgovarajuće ovlasti kojima može osigurati ispravljanje povrede, dosuđivanjem odštete i/ili određivanjem sredstva naknade; u tom smislu Ustavni sud prema potrebi može i treba zabraniti dotičnom tijelu nastavak kršenja predmetnog prava i naložiti mu da vrati, koliko je to moguće, *status quo ante* (vidi *Koçintar*, citirano gore, stavak 41.). Sud je primijetio da, u slučajevima kada Ustavni sud utvrdi povredu prava na slobodu zajamčenu člankom 19. Ustava, a podnositelj je zadržan u pritvoru, sud odlučuje prenijeti presudu koja sadrži taj zaključak odgovarajućem sudu kako bi mogao „poduzeti odgovarajuće korake”. Uzimajući u obzir obvezujuću prirodu odluka Ustavnog suda u skladu s člankom 153., stavkom 6. Ustava (na temelju kojeg su takve odluke obvezujuće za sva državna tijela i sve fizičke i pravne osobe), Sud je utvrdio da praktična usklađenost s odlukama tog suda o pojedinačnim zahtjevima u načelu ne bi trebala biti upitna u Turskoj i da nema razloga za sumnju da će se presude u kojima je Ustavni sud utvrdio povredu učinkovito provesti (ibid., stavak 43.).

112. Kao što je prethodno navedeno (vidi stavke 37.–42.), nakon objave presude Ustavnog suda na internetskoj stranici (vidi stavke 39.–40. gore), 13. porotnički sud u Istanbulu većinski je odbacio podnositeljev zahtjev za oslobođenje, uglavnom zato što je smatrao da Ustavni sud nema nadležnost ocjenjivati dokaze u spisu predmeta. U skladu s time zaključio je da presuda Ustavnog suda nije bila u skladu sa zakonom te je predstavljala uzurpaciju ovlasti. Prema stajalištu Prekršajnog suda, presude Ustavnog suda koje nisu u skladu sa zakonom ne trebaju se smatrati obvezujućima. Dodao je da protiv podnositelja postoji dovoljno dokaza kojima se može opravdati njegovo pritvaranje, ali se ti dokazi ne mogu detaljno obrazložiti pri odlukama o produljenju pritvora, jer bi to dovelo do opasnosti od prejudiciranja predmeta. Naposljetku, budući da je presuda Ustavnog suda predstavljala uzurpaciju ovlasti, zaključio je, s dva glasa prema jednom, da nema potrebe za donošenjem odluke o pritvoru podnositelja.

113. S obzirom na prethodno navedeno, iz tijeka domaćeg postupka proizlazi da su porotnički sudovi odbili osloboditi podnositelja unatoč tome što je Ustavni sud zaključio da je njegovim pritvaranjem narušeno njegovo pravo na slobodu i sigurnost i slobodu novinarskog izražavanja koju štiti

turski Ustav i Konvencija. Sud je stoga pozvan ispitati u kojoj mjeri ta situacija na domaćoj razini utječe na njegovu vlastitu ocjenu prigovora podnositelja zahtjeva na temelju članka 5. stavka 1. Konvencije.

114. Sud primjećuje da se na temelju turskog zakona mjera pritvora uglavnom regulira člankom 19. Ustava i člankom 100. ZKP-a. S tim u vezi, primjećuje da se ocjenjivanje Ustavnog suda u osnovi provodi sa stajališta članka 19. Ustava, dok kazneni sud razmatra pitanje pritvora pojedinca prvenstveno u odnosu na članak 100. ZKP-a. Stoga ističe da razlozi navedeni u presudi Ustavnog suda i odluci koju je donio 13. porotnički sud upućuju na istodobno postojanje kriterija koje primjenjuju dva suda, osobito u pogledu diskrecije za procjenu dokaza u spisu predmeta. U tom kontekstu, Sud ne može prihvatiti argument 13. porotničkog suda da Ustavni sud nije trebao ocjenjivati dokaze u spisu predmeta. Drugačiji zaključak implicirao bi da je Ustavni sud mogao ispitati prigovor podnositelja o zakonitosti njegova početnog i trajnog pritvora bez razmatranja sadržaja dokaza koji su protiv njega izneseni.

115. Nadalje, Sud primjećuje da je u ovome predmetu, prije presude Ustavnog suda od 11. siječnja 2018. godine Vlada izrijekom pozvala Sud da odbaci zahtjev podnositelja zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, s obrazloženjem da je njegov pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu još uvijek u tijeku (vidi stavak 84. gore). Taj je argument potvrdio stajalište Vlade da je pojedinačni zahtjev Ustavnom djelotvorno pravno sredstvo u smislu članka 5. Konvencije. Štoviše, takvo je stajalište u skladu sa zaključcima Suda u predmetu *Koçintar* (citirano gore). Ukratko, Sud smatra da se taj argument Vlade može tumačiti jedino tako da prema turskom zakonu, ako Ustavni sud odluči da se pritvaranjem podnositelja krši Ustav, odgovor sudova nadležnih za odlučivanje o pitanju pritvora nužno mora uključivati oslobađanje podnositelja, osim ako se iznesu nove osnove i dokazi kojima se opravdava produljenje pritvora. Međutim, u ovom je predmetu 13. porotnički sud odbacio zahtjev za oslobađanje podnositelja nakon presude Ustavnog suda od 11. siječnja 2018. tumačenjem i primjenom domaćeg zakona na način koji odstupa od pristupa koji je Vlada opisala pred Sudom.

116. Kao što Sud redovito potvrđuje, premda nacionalne vlasti, osobito sudovi, imaju prioritet pri tumačenju i primjeni domaćeg prava, na temelju članka 5. stavka 1. nepridržavanje domaćeg prava povlači za sobom povredu Konvencije, a Sud može i stoga treba ocijeniti je li domaći zakon uvažen (vidi *Mooren protiv Njemačke* [VV], br. 11364/03, članak 73, 9. srpnja 2009.). Štoviše, Sud mora utvrditi je li sam domaći zakon u skladu s Konvencijom, uključujući izražena ili implicirana opća načela. Što se tiče posljednje točke, Sud naglašava da je u pogledu lišavanja slobode posebno važno zadovoljiti opće načelo pravne sigurnosti (ibid., stavak 76.). Kada utvrđuje da svako lišavanje slobode mora biti „zakonito” i biti provedeno „u skladu s postupkom propisanim zakonom”, članak 5. stavak 1. ne odnosi se samo na domaće pravo, primjerice u izrazima „u skladu sa zakonom” i „propisanim

zakonom” u drugom stavku članaka 8.–11., odnosi se također i na kvalitetu zakona, pri čemu oni moraju biti u skladu s vladavinom prava, konceptom svojstvenim svim člancima Konvencije. Konačno i nadasve, nikakav proizvoljni pritvor ne može biti u skladu s člankom 5. stavkom 1., pri čemu se pojam „proizvoljnosti” u ovom kontekstu proteže izvan okvira neusklađenosti s nacionalnim pravom. U kontekstu točke (c) članka 5. stavka 1., obrazloženje odluke kojom se nalaže pritvaranje osobe relevantan je čimbenik pri određivanju treba li se pritvor smatrati proizvoljnim (ibid., stavci 77. i 79.).

117. Sud primjećuje da je u odluci *Uzun* (citirano gore) već utvrđeno da je tursko zakonodavstvo dokazalo svoju namjeru povjeriti Ustavnom sudu nadležnost za utvrđivanje povreda odredbi Konvencije i odgovarajuće ovlasti za određivanje ispravljanja za takve povrede (vidi *Uzun*, citirano gore, stavci 62.–64.). Nadalje, u odnosu na prigovore na temelju članka 5. Konvencije, u predmetu *Koçintar* (citirano gore) Sud je razmotrio prirodu i učinak odluka Ustavnog suda u skladu s turskim Ustavom. Člankom 153., stavkom 1. Ustava utvrđeno je da su presude Ustavnog suda „konačne”. Štoviše, kao što je Sud primijetio u predmetu *Koçintar*, člankom 153. stavkom 6. propisano je da su odluke Ustavnog suda obvezujuće za zakonodavne, izvršne i sudske organe (vidi, slično, *Uzun*, citirano gore, stavak 66.). Stoga je prema stajalištu Suda jasno da je Ustavni sud sastavni dio pravosuđa unutar ustavne strukture Turske i da, kako je Sud prethodno primijetio u predmetu *Koçintar* i kako je Vlada izrijekom ustvrdila pred Sudom u ovom predmetu, igra važnu ulogu u zaštiti slobode i sigurnosti na temelju članka 19. Ustava i članka 5. Konvencije time što nudi učinkovito pravno sredstvo za pojedince u pritvoru tijekom kaznenih postupaka (vidi i *Mercan*, citirano gore, stavci 17.–30.).

118. Na toj osnovi i imajući u vidu osobito tvrdnje Vlade glede učinkovitosti pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu u smislu članka 5. Konvencije, Sud primjećuje da se ne može smatrati da razlozi koje je 13. porotnički sud u Istanbulu naveo pri odbacivanju zahtjeva podnositelja nakon „konačne” i „obvezujuće” presude vrhovne ustavnosudske vlasti, zadovoljavaju pretpostavke članka 5. stavka 1. Konvencije. Ako drugi sud dovodi u pitanje ovlasti dodijeljene ustavnom sudu za donošenje konačnih i obvezujućih presuda o pojedinačnim zahtjevima, protivi se temeljnim načelima vladavine prava i pravne sigurnosti. Sud ponavlja da su ta načela, svojstvena zaštiti osiguranoj člankom 5. Konvencije, kamen temeljac jamstava protiv proizvoljnosti (vidi stavak 116. gore). Iako je Ustavni sud prenio presudu Porotničkom sudu kako bi mogao poduzeti „odgovarajuće korake”, Porotnički se sud opirao Ustavnom sudu odbivši osloboditi podnositelja, što je rezultiralo neispravljanjem povrede koju je utvrdio Ustavni sud. Sud je već naveo (vidi stavak 108. gore) da potvrđuje zaključke koje je Ustavni sud donio u presudi od 11. siječnja 2018. o razdoblju pritvora do dana donošenja presude. Primjećuje da u spisu predmeta nema novih

osnova ili dokaza koji bi upućivali na promjenu osnove za pritvor nakon presude Ustavnog suda. U vezi s tim, osobito primjećuje da Vlada nije pokazala da su dokazi koji su navodno dostupni 13. porotničkom sudu u Istanbulu, a koji opravdavaju snažnu sumnju protiv podnositelja zahtjeva, zapravo drugačiji od dokaza koji je ispitivao Ustavni sud. U tom smislu, Sud smatra da se produljenje pritvora podnositelja zahtjeva, nakon što je Ustavni sud donio jasnu i nedvosmisleni presudu kojom je utvrdio povredu članka 19. stavka 3. Ustava, ne može smatrati „zakonitim” i „u skladu s postupkom propisanim zakonom” kao što zahtijeva pravo na slobodu i sigurnost.

119. Što se tiče derogiranja od strane Turske, Sud primjećuje da je Ustavni sud izrazio svoj stav o primjenjivosti članka 15. turskog Ustava, pri čemu je smatrao da bi jamstva prava na slobodu i sigurnost bila beznačajna u slučaju prihvatanja mogućnosti pritvaranja ljudi bez ikakvih snažnih dokaza da su počinili kazneno djelo (vidi stavak 109. presude Ustavnog suda). U skladu s time, utvrdio je da je podnositeljevo lišavanje slobode bilo nerazmjerno strogim potrebama situacije. Taj je zaključak valjan i za ispitivanje koje je Sud proveo. S obzirom na članak 15. Konvencije i derogiranje od strane Turske, Sud smatra, kao i Ustavni sud u svojoj presudi, da se mjeru pritvora, koja nije „zakonita” i nije provedena „u skladu s postupkom propisanim zakonom” uslijed nedostatka osnovane sumnje, ne može smatrati strogom potrebom nužnosti situacije (vidi *mutatis mutandis*, *A. i drugi*, citirano gore, stavci 182.–190.). U tom kontekstu Sud dodatno primjećuje da Vlada nije iznijela nijedan dokaz kojim bi ga uvjerila da odstupa od zaključka koji je donio Ustavni sud.

120. S obzirom na gore navedeno, u ovom predmetu došlo je do povrede članka 5. stavka 1. Konvencije.

121. Sud bi htio naglasiti da produljenje pritvora podnositelja zahtjeva, čak i nakon presude Ustavnog suda, kao rezultat odluka koje je donio 13. porotnički sud u Istanbulu, postavlja ozbiljne sumnje u učinkovitost pravnog sredstva pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu u predmetima povezanim s pritvorom. Međutim, s obzirom na situaciju, Sud neće odstupiti od prethodnog zaključka da pravo podnošenja pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu predstavlja učinkovito pravno sredstvo u odnosu na prigovore osoba lišenih slobode na temelju članka 19. Ustava (vidi *Koçintar*, citirano gore, stavak 44.). Ipak, zadržava pravo ispitati učinkovitost sustava pojedinačnih zahtjeva Ustavnom sudu u odnosu na zahtjeve na temelju članka 5. Konvencije, posebice s obzirom na kasniji razvoj događaja u sudskoj praksi prvostupanjskih sudova, osobito porotničkih sudova, u odnosu na ovlasti presuda Ustavnog suda. S tim u vezi, Vlada će biti dužna dokazati da je ovo pravno sredstvo učinkovito, kako u teoriji tako i u praksi (vidi *Uzun*, gore citirano, stavak 71.).

122. S obzirom na zaključak na temelju članka 5. stavka 1. Konvencije o prigovoru podnositelja zahtjeva zbog nedostatka osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo, Sud smatra da nije potrebno ispitati jesu li ga vlasti

zadržale u pritvor iz razloga koji bi se mogli smatrati „relevantnima” i „dovoljnima” kako bi opravdali njegov početni i produljeni pritvor na temelju članka 5. stavka 3 Konvencije.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANKA 5. STAVKA 4. KONVENCIJE ZBOG PREDUGOG TRAJANJA POSTUPKA ZBOG NEDOSTATKA BRZE SUDSKE OCJENE USTAVNOG SUDA

123. Podnositelj zahtjeva je ustvrdio da postupak koji je pokrenuo pred Ustavnim sudom s ciljem osporavanja zakonitosti njegova pritvora nije u skladu s pretpostavkama Konvencije jer Ustavni sud nije razmotrio pretpostavku „brzine”. U tom se smislu pozvao na članak 5. stavak 4. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.”

124. Vlada je osporila tvrdnju podnositelja zahtjeva.

A. Tvrdnje stranaka

1. Vlada

125. Prije svega, Vlada je tvrdila da turski zakon sadržava dovoljne zakonske zaštitne mjere kojima se pritvorenicima omogućuje učinkovito osporavanje lišenosti slobode. Primijetila je da pritvorenici mogu podnijeti zahtjev za oslobođenje u bilo kojoj fazi istrage ili suđenja i da se protiv svake odluke o odbacivanju tih zahtjeva može podnijeti prigovor. Pitanje produljenog pritvora osumnjičenika automatski se ocjenjuje u redovnim razdobljima od najviše trideset dana. U tom je kontekstu Vlada naglasila da se Ustavni sud ne može smatrati žalbenim sudom u smislu članka 5. stavka 4. Konvencije.

126. Zatim, pozivajući se na statistiku broja predmeta Ustavnog suda, Vlada je navela da je 2012. godine tom sudu podneseno 1.342 zahtjeva, 2013. godine broj se povisio na 9.897, a 2014. i 2015. godine podneseno je 20.578 i 20.376 zahtjeva. Od pokušaja vojnog udara broj zahtjeva podnesenih Ustavnom sudu drastično se povećao: podneseno je ukupno 103.496 zahtjeva u razdoblju između 15. srpnja 2016. i 9. listopada 2017. Imajući na umu ovaj iznimni broj predmeta Ustavnog suda i obavijest o derogiranju od 21. srpnja 2016., Vlada je ustvrdila da se ne može zaključiti da sud nije usklađen s pretpostavkom „brzine”.

2. Podnositelj zahtjeva

127. Podnositelj je ponovio svoju tvrdnju da Ustavni sud nije donio brzu odluku kako je predviđeno člankom 5. stavkom 4. Konvencije.

3. Treće stranke

(a) Povjerenik za ljudska prava

128. Povjerenik za ljudska prava primijetio je da je u odnosu na članak 5. Konvencije Ustavni sud uspostavio pristup u skladu s načelima koja je Sud utvrdio u vlastitoj sudskoj praksi. Iako je uzeo u obzir broj predmeta Ustavnog suda od pokušaja vojnog udara, naglasio je kako je za pravilno funkcioniranje pravosudnog sustava nužno da taj sud brzo donosi svoje odluke.

(a) Posebni izvjestitelj

129. Posebni izvjestitelj također je primijetio da je od proglašenja izvanrednog stanja Ustavni sud suočen s dosad neviđenim brojem predmeta.

(a) Intervenirajuće nevladine organizacije

130. Intervenirajuće nevladine organizacije nisu iznijele nikakve tvrdnje u pogledu ovog prigovora.

B. Ocjena suda

1. Dopuštenost

131. Sud ponavlja da je utvrdio da je članak 5. stavak 4. Konvencije primjenjiv na postupke pred domaćim ustavnim sudovima (vidi *Smatana protiv Češke Republike*, br. 18642/04, stavci 119.–24., 27. rujna 2007., i *Žubor protiv Slovačke*, br. 7711/06, stavci 71.-77., 6. prosinca 2011.). U skladu s time, uzimajući u obzir nadležnost turskog Ustavnog suda (vidi, primjerice, *Koçintar*, citirano gore, stavci 30.-46.), Sud zaključuje da je članak 5. stavak 4. također primjenjiv na postupke pred tim sudom.

132. Sud dalje primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije niti je nedopušten na kojim drugim osnovama. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

2. Osnovanost

133. Sud ponavlja da se u članku 5. stavku 4. uz jamstvo pritvorenim osobama prava na pokretanje postupka za osporavanje zakonitosti njihovog pritvaranja, također navodi njihovo pravo, nakon pokretanja takvog postupka, na brzu sudsku odluku o zakonitosti pritvora i naređivanje njegovog prekida ako se pokaže nezakonitim (vidi *Mooren*, citirano gore, stavak 106., i *Idalov protiv Rusije* [VV], br. 5826/03, stavak 154., 22. svibnja 2012.).

134. Pitanje da li se pravo na brzu odluku poštuje mora se – kao što je slučaj s odredbom „razumnog roka” u članku 5. stavku 3. i članku 6., stavku 1. Konvencije – odrediti s obzirom na okolnosti svakog slučaja, uključujući složenost postupka, njegovu provedbu od strane domaćih vlasti i

podnositelja zahtjeva i ono što je dovedeno u pitanje za podnositelja (vidi *Mooren*, citirano gore, stavak 106., s dodatnim referencama; *S.T.S. protiv Nizozemske*, br. 277/05, stavak 43., ESLJP 2011.; i *Shcherbina protiv Rusije*, br. 41970/11, stavak 62., 26. lipnja 2014.).

135. Kako bi se odredilo je li uvažena pretpostavka o „brzom” donošenju odluke, potrebno je izvršiti sveobuhvatnu procjenu kada je postupak proveden na više od jedne razine nadležnosti (vidi *Navarra* protiv Francuske, 23. studenoga 1993., stavak 28, Serija A br. 273-B, i *Mooren*, citirano gore, stavak 106.). Kad je izvorno rješenje ili naknadne odluke o produljenju pritvora donio sud (odnosno, nezavisno i nepristrano sudbeno tijelo) u postupku koji pruža odgovarajuća jamstva zakonom propisanog postupka, i kada je domaćim pravom predviđen sustav žalbe, Sud je spreman tolerirati dulja razdoblja preispitivanja u postupku pred drugostupanjskim sudom (vidi *Lebedev protiv Rusije*, br. 4493/04, stavak 96., 25. listopada 2007., i *Shcherbina*, citirano gore, stavak 65.). Ova se razmatranja primjenjuju *a fortiori* na žalbe na temelju članka 5., stavka 4. o postupcima pred ustavnim sudovima koji su bili odvojeni od postupaka pred redovnim sudovima (vidi *Žúbor*, citirano gore, stavak 89.). U tom kontekstu Sud primjećuje da su postupci pred ustavnim sudovima kao što je turski Ustavni sud posebne prirode. Doduše, Ustavni sud preispituje zakonitost početnog i produljenog pritvora podnositelja zahtjeva. Međutim, pritom ne djeluje kao „četvrtostupanjsko” tijelo nego samo određuje jesu li odluke kojima se određuje početni pritvor ili produljenje pritvora u skladu s Ustavom.

136. U ovom predmetu Sud primjećuje da je podnositelj podnio pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu 8. rujna 2016. Dana 26. listopada 2016. Ustavni je sud odbacio zahtjev podnositelja za privremenu mjeru kojom bi se naložilo njegovo puštanje na slobodu, a konačnu je presudu donio 11. siječnja 2018. Razdoblje koje je trebalo uzeti u obzir stoga je obuhvaćalo šesnaest mjeseci i tri dana.

137. Sud primjećuje da u turskom pravnom sustavu svatko tko je u pritvoru može podnijeti zahtjev za puštanje na slobodu u bilo kojoj fazi postupka te može uložiti prigovor ako se zahtjev odbaci. Primjećuje da je u ovom predmetu podnositelj podnio nekoliko takvih zahtjeva za oslobođenje, koji su ispitani u skladu s pretpostavkom „brzine” (vidi stavke 23.–24. gore). Osim toga, Sud primjećuje da se pitanje nastavka pritvora osumnjičenika automatski ocjenjuje u redovnim razdobljima od najviše trideset dana (vidi stavak 60. gore). U takvom sustavu Sud može tolerirati dulja razdoblja ocjenjivanja koje provodi Ustavni sud. Ako je početni pritvor ili produljenje pritvora odredio sud u postupku koji pruža odgovarajuća jamstva zakonom propisanog postupka, naknadni postupci pred višim sudovima manje se bave proizvoljnošću, ali osiguravaju dodatna jamstva prvenstveno na temelju procjene prikladnosti produljenog pritvora. Ipak, Sud smatra da se čak i s obzirom na ta načela, u normalnim okolnostima razdoblje od šesnaest mjeseci i tri dana ne može smatrati „brzim” (vidi *G.B. protiv Švicarske*, br. 27426/95,

stavci 28.–39., 30. studenoga 2000.; *Khudobin protiv Rusije*, br. 59696/00, stavci 115.–124., ESLJP 2006.-XII (izvadci); i *Shcherbina*, citirano gore, stavci 62.-71.). Međutim, u ovom predmetu Sud primjećuje da je podnositeljev zahtjev Ustavnom sudu bio složen, s obzirom na to da se radilo o prvom u nizu slučajeva u kojima se iznose nova i složena pitanja povezana s pravom na slobodu i sigurnost i slobodu izražavanja u izvanrednom stanju nakon pokušaja vojnog udara. Štoviše, imajući na umu broj predmeta Ustavnog suda nakon proglašenja izvanrednog stanja, Sud primjećuje da se radi o iznimnoj situaciji.

138. Međutim, taj zaključak ne znači da Ustavni sud ima neograničenu slobodu pri rješavanju sličnih prigovora podnesenih na temelju članka 5. stavka 4. Konvencije. U skladu s člankom 19. Konvencije Sud zadržava svoju krajnju nadzornu nadležnost za prigovore drugih podnositelja zahtjeva, u kojima navode da nakon podnošenja pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu nisu dobili brzu sudsku odluku o zakonitosti njihovog pritvaranja.

139. S obzirom na gore navedeno, iako se trajanje od šesnaest mjeseci i tri dana pred Ustavnim sudom ne može opisati kao „brzo” u uobičajenom kontekstu, u specifičnim okolnostima predmeta nije došlo do povrede članka 5. stavka 4. Konvencije.

V. NAVODNA POVREDA ČLANKA 5. STAVKA 5. KONVENCIJE

140. Podnositelj je prigovorio da nije imao pristup učinkovitom pravnom sredstvu kojim je mogao ishoditi naknadu štete koju je pretrpio zbog pritvora. Tvrdio je da je došlo do povrede članka 5. stavka 5. Konvencije, kojim se predviđa sljedeće:

„5. Svatko tko je žrtva uhićenja ili pritvaranja suprotno odredbama ovoga članka ima izvršivo pravo na odštetu.”

141. Vlada je osporila tvrdnju podnositelja zahtjeva. Navela je da su podnositelju bila dostupna dva pravna sredstva, zahtjev za naknadu od države na temelju članka 141. stavka 1. ZKP-a i pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu. Prema njihovoj tvrdnji, putem tih pravnih sredstava moglo se ishoditi ispravljanje u pogledu prigovora o pritvoru podnositelja.

142. Podnositelj zahtjeva je ustvrdio da pravna sredstva koje je predložila Vlada nisu bili učinkoviti.

143. Intervenirajuće stranke nisu iznijele nikakve tvrdnje u pogledu ovog prigovora.

144. Sud ponavlja da pravo na odštetu utvrđeno u članku 5. stavku 5. Konvencije pretpostavlja da je bilo od strane državnog tijela bilo od strane institucija Konvencije utvrđena povreda nekog od preostalih stavaka (vidi *N.C. protiv Italije* [VV], br. 24952/94, stavak 49., ESLJP 2002.-X). U ovom predmetu preostaje utvrditi je li podnositelj imao mogućnost podnijeti tužbeni zahtjev za naknadu pretrpljene štete.

145. U mjeri u kojoj se ovaj prigovor odnosi na članak 5. stavak 4. Konvencije, Sud smatra da, s obzirom na nepostojanje zaključka o povredi te odredbe u svojim zaključcima navedenim u gore navedenim stavcima 133.–139., prigovor je nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. (a) i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 4.

146. Sud primjećuje da je već utvrdio povredu članka 5. stavka 1. Što se tiče mogućnosti potraživanja naknade za tu povredu, Sud primjećuje da se člankom 141. ZKP-a specifično ne predviđa tužbeni zahtjev za naknadu štete koju je osoba pretrpjela kao rezultat nedostatka osnovne sumnje da je počinila kazneno djelo. U vezi s time, Vlada na osnovi ove odredbe ZKP-a nije donijela nikakvu sudsku odluku o dodjeli naknade ni za jednu osobu koja je u položaju sličnome podnositelju.

147. Međutim, Sud smatra da se isto ne može reći za mogućnost potraživanja naknade pred Ustavnim sudom. Ponavlja da je Ustavni sud nadležan za nalažanje ispravljanja u obliku dodjele naknade (vidi stavak 111. gore). Sud dalje primjećuje da je u presudi donesenoj na isti dan kao i presuda u ovom predmetu, a koja se također tiče novinara u pritvoru, Ustavni sud podnositelju dosudio naknadu na ime utvrđenih povreda (zahtjev br. 2016/23672).

148. Stoga Sud smatra da je podnositelj na raspolaganju imao pravno sredstvo kojim je mogao ishoditi naknadu na ime prigovora na temelju članka 5. stavka 1. Konvencije. Iz toga slijedi da je zahtjev očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 3 (a) i 4 Konvencije.

VI. NAVODNA POVREDA ČLANKA 10. KONVENCIJE

149. Podnositelj je također prigovorio zbog miješanja u njegovu slobodu izražavanja kojim je prekršen članak 10. Konvencije u okviru njegova početnog i produljenog pritvora. Članak 10. glasi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez uplitanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprečavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.”

150. Vlada je osporila tvrdnju podnositelja zahtjeva.

A. Tvrdnje stranaka

1. Vlada

151. Vlada je prije svega tvrdila da se podnositeljev prigovor na temelju članka 10. treba proglasiti nedopuštenim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, s obzirom na to da je kazneni postupak koji je protiv njega pokrenut i dalje u tijeku.

152. Zatim je Vlada ustvrdila da nalog za pritvor podnositelja ne predstavlja miješanje u smislu članka 10. Konvencije jer predmet postupka koji je protiv njega pokrenut nije povezan s njegovim novinarskim aktivnostima. U vezi s time naglasila je da je podnositelj smješten i zadržan u pritvoru na osnovi sumnje za pokušaj nasilnog rušenja ustavnog poretka, Velike nacionalne skupštine Turske i vlade, te za počinjenje kaznenih djela u ime naoružane terorističke organizacije bez članstva.

153. Vlada je ustvrdila da bi, u slučaju da Sud ipak zaključi da je došlo do miješanja, u svakom slučaju trebao zaključiti da je miješanje bilo „propisano zakonom”, da je provedeno s legitimnim ciljem i da je bilo „potrebno u demokratskom društvu” za postizanje tog cilja, te da je stoga bilo opravdano.

154. U tom smislu primijetila je da je kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva bio predviđen člankom 309. stavkom 1., člankom 311. stavkom 1. i člankom 314. stavcima 1. i 2. KZ-a. Nadalje, sporno uplitanje imalo je nekoliko ciljeva u smislu drugog stavka iz članka 10. Konvencije, odnosno zaštitu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, te sprečavanje nereda i zločina.

155. Što se tiče pitanja je li miješanje bilo neophodno u demokratskom društvu, Vlada je ustvrdila da su terorističke organizacije, iskorištavanjem raspoloživih mogućnosti u demokratskim sustavima, stvorile brojne naoko zakonite strukture kako bi ostvarile svoje ciljeve. Prema stajalištu Vlade, ne može se smatrati da je kaznena istraga pojedinaca umiješanih u takve strukture povezana s njihovim profesionalnim aktivnostima. S tim u svezi, FETÖ/PDY je složena, *sui generis* teroristička organizacija koja obavlja aktivnosti pod krinkom zakonitosti. U tom kontekstu, medijski ogranak organizacije FETÖ/PDY prvenstveno je bio usmjeren na legitimiziranje aktivnosti organizacije manipulacijom javnoga mnijenja. Vlada je istaknula da je podnositelj pritvoren u kontekstu takve istrage.

156. Vlada je nadalje tvrdila da se prava i slobode ne mogu koristiti za rušenje tuđih prava i sloboda. U tom kontekstu, ističući da su uvredljivi članci podnositelja promicali naoružanu terorističku organizaciju i predstavljali poticaj na nasilje, Vlada je smatrala da se upotreba medija kao alata za uništavanje temeljnih sloboda ne može tolerirati. U skladu s time, ustvrdila je da je uplitanje koje je predmet prigovora bilo razmjerno i potrebno u demokratskom društvu.

2. Podnositelj zahtjeva

157. Podnositelj zahtjeva je ustvrdio da njegov pritvor bez konkretnih dokaza da je počinio navodna kaznena djela odgovara neopravdanim uplitanjem u njegovu slobodu izražavanja.

3. Treće stranke

(a) Povjerenik za ljudska prava

158. Oslanjajući se uglavnom na zaključke donesene tijekom posjeta Turskoj u travnju i rujnu 2016., Povjerenik za ljudska prava je prije svega primijetio da je u više navrata istaknuo učestalo kršenje slobode izražavanja i slobode medija u Turskoj. Izrazio je stajalište da tursko tužiteljstvo i sudovi tumače antiterorističke zakone u vrlo širokom smislu. Mnogi novinari koji su izrazili neslaganje ili kritiku protiv državnih tijela pritvoreni su isključivo zbog novinarske aktivnosti, bez konkretnih dokaza. Povjerenik za ljudska prava stoga je odbacio tvrdnju Vlade da kazneni postupak pokrenut protiv novinara nije bio povezan s njegovim profesionalnim aktivnostima, utvrdivši da nije vjerodostojna s obzirom na to da su često jedini dokazi koji su uključeni u istražne spise novinara povezani s njihovim novinarskim aktivnostima.

159. Osim toga, Povjerenik za ljudska prava ustvrdio je da ni pokušaj udara ni opasnosti koje predstavljaju terorističke organizacije ne mogu opravdati mjere koje uključuju ozbiljno uplitanje u slobodu medija, kao što su mjere koje je kritizirao.

(a) Posebni izvjestitelj

160. Posebni izvjestitelj ustvrdio je da se antiterorističko zakonodavstvo u Turskoj već dugo iskorištava protiv novinara koji izražavaju kritičke stavove o vladinoj politici. Međutim, od proglašenja izvanrednog stanja pravo na slobodu izražavanja dodatno je oslabjelo. Od 15. srpnja 2016. uhićen je 231 novinar, a više od 150 ih je ostalo u zatvoru.

161. Posebni izvjestitelj tvrdio je da je svako uplitanje protivno članku 10. Konvencije osim ako je „propisano zakonom”. Nije dovoljno da mjera ima osnovu u domaćem pravu, treba uzeti u obzir i kvalitetu zakona. U skladu s time, relevantne osobe trebale su predvidjeti posljedice zakona u svojem predmetu, a domaće pravo mora osigurati određene mjere zaštite od proizvoljnog uplitanja u slobodu izražavanja.

162. Posebni izvjestitelj je tvrdio da kombinacija činjenica povezanih s kaznenim progonom novinara upućuje na to da državne vlasti pod izlikom suzbijanja terorizma naširoko i proizvoljno suzbijaju slobodu izražavanja kaznenim progonima i pritvorom.

(a) Intervenirajuće nevladine organizacije

163. Intervenirajuće nevladine organizacije ustvrdile su da su ograničenja slobode medija postala znatno naglašenija i učestala nakon pokušaja vojnog udara. Ističući važnost uloge medija u demokratskom društvu, tvrdile su da se novinari često pritvaraju zbog pisanja o pitanjima od javnog interesa. U tom smislu prigovorile su da se mjere koje uključuju pritvaranje novinara proizvoljno primjenjuju. Tvrdile su da pritvaranje novinara zbog izražavanja mišljenja koja nisu uključivala poticanje na terorističko nasilje odgovara neopravdanom uplitanju u ostvarivanje prava novinara na slobodu izražavanja.

B. Ocjena suda

1. Dopuštenost

164. S obzirom na prigovor Vlade da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva jer je kazneni postupak protiv njega još uvijek u tijeku pred domaćim sudovima, Sud smatra da prigovor postavlja pitanja koja su usko povezana s ispitivanjem je li došlo do uplitanja u podnositeljevo ostvarivanje prava na slobodu izražavanja, pa stoga i na ispitivanje osnovanosti njegova prigovora na temelju članka 10. Konvencije. Stoga će Sud analizirati ovo pitanje u kontekstu ispitivanja osnovanosti.

165. U ovom predmetu Sud primjećuje da je Ustavni sud utvrdio povrede članaka 26. i 28. turskog Ustava zbog podnositeljeva početnog i produljenog pritvora te mu je dosudio naknadu ispravljanjem te povrede. Međutim, unatoč presudi Ustavnog suda nadležni porotnički sud odbacio je podnositeljev zahtjev za oslobođenje. U skladu s time, Sud smatra da presuda nije osigurala primjereno i dostatno ispravljanje podnositelju i nije ga lišila statusa „žrtve”.

166. Sud dalje primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije niti je nedopušten na kojim drugim osnovama. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

2. Osnovanost

(a) Je li došlo do uplitanja

167. Sud se ponajprije poziva na svoju sudsku praksu u smislu da će određene okolnosti koje imaju negativni učinak na slobodu izražavanja podnositeljima zahtjeva koji još nisu pravomoćno osuđeni pružiti status žrtava uplitanja u predmetnu slobodu (vidi *Dink protiv Turske*, br. 2668/07 i 4 druga predmeta, stavak 105., 14. rujna 2010.; *Altuğ Taner Akçam protiv Turske*, br. 27520/07, stavci 70.–75., 25. listopada 2011.; i *Nedim Şener protiv Turske*, br. 38270/11, stavak 94., 8. srpnja 2014.).

168. U ovom predmetu Sud primjećuje da je protiv podnositelja pokrenut kazneni postupak na osnovi sumnje za pokušaj nasilnog rušenja ustavnog

poretka, Velike nacionalne skupštine Turske i vlade, te za počinjenje kaznenih djela u ime naoružane terorističke organizacije bez članstva. Kazneni postupak koji je u tom smislu pokrenut protiv podnositelja i dalje je u tijeku, a on je zadržan u pritvoru više od godinu dana i šest mjeseci.

169. Sud također primjećuje daje u presudi od 11. siječnja 2018. Ustavni sud presudio da je pritvaranje podnositelja na temelju njegovih članaka odgovaralo uplitanju u ostvarivanje njegova prava na slobodu izražavanja i medija. Sud potvrđuje taj konkretni zaključak Ustavnog suda.

170. S obzirom na presudu Ustavnog suda, Sud smatra da pritvor podnositelja predstavlja „uplitanje” u njegovu slobodu izražavanja u smislu članka 10. Konvencije (vidi *Şık protiv. Turske*, br. 53413/11, stavak 85., 8. srpnja 2014.).

171. Iz istih razloga Sud odbija prigovor Vlade o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava u vezi s prigovorima na temelju članka 10. Konvencije.

(a) Je li uplitanje opravdano

172. Sud ponavlja da se uplitanjem krši članak 10. Konvencije osim ako zadovoljava pretpostavke drugog stavka tog članka. Stoga preostaje odrediti je li uplitanje utvrđeno u ovom predmetu bilo „propisano zakonom”, je li provedeno s jednim ili više legitimnih ciljeva iz stavka 2. i je li bilo „potrebno u demokratskom društvu” kako bi se ti ciljevi postigli.

173. S tim u vezi Sud ponavlja da se izrazom „propisano zakonom” u smislu članka 10. stavka 2. prije svega pretpostavlja da sporna mjera mora imati određenu osnovu u domaćem pravu, a također se odnosi i na kvalitetu predmetnog zakona, pri čemu on mora biti dostupan dotičnoj osobi, koja također mora moći predvidjeti njegove posljedice, te mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi *Müller i drugi protiv Švicarske*, 24. svibnja 1988., stavak 29., Serija A br. 133).

174. U ovom predmetu nijedna stranka nije osporila da je pritvor podnositelja imao pravnu osnovu, u relevantnim odredbama KZ-a i ZKP-a.

175. Stoga proizlazi pitanje može li tumačenje i primjena odredbi KZ-a umanjiti njihovu dostupnost i predvidljivost. U ovom predmetu, s obzirom na to da je državni odvjetnik pri podizanju optužnice protiv podnositelja zahtjeva i da su suci, odlučivši ga zadržati u pritvoru, protumačili te odredbe kao da se odnose na članke koje je on napisao, Sud smatra da su moguće ozbiljne sumnje u to je li podnositelj zahtjeva mogao predvidjeti početni pritvor koji je protiv njega određen, kao i produljenja pritvora na temelju članaka 309., 311. i 312. u vezi s člankom 220. stavkom 6. KZ-a. Međutim, s obzirom na niže navedene zaključke o nužnosti miješanja, Sud smatra da ne mora rješavati ovo pitanje.

176. Što se tiče „legitimnog cilja” miješanja, Sud je spreman prihvatiti da je njegova namjera bila spriječiti nered i zločine. Stoga preostaje utvrditi je li miješanje bilo „potrebno” za postizanje tih ciljeva.

177. U ovom predmetu Sud primjećuje da je Ustavni sud zaključio da podnositeljev početni i produljeni pritvor nakon izražavanja mišljenja predstavlja ozbiljnu mjeru koja se ne može smatrati potrebnim i razmjernim miješanjem u demokratskom društvu u smislu članaka 26. i 28. Ustava. Utvrdivši da predmetni suci nisu dokazali da se lišavanjem podnositelja slobode ispunjava hitna društvena potreba, Ustavni je sud utvrdio da bi pritvor podnositelja mogao negativno utjecati na slobodu izražavanja i medija ako se nije temeljio na konkretnim dokazima osim njegovih članaka (vidi stavak 33. gore).

178. U okolnostima predmeta Sud ne vidi razlog za donošenje zaključka koji bi bio drugačiji od zaključka Ustavnog suda. U vezi s time, također se poziva na vlastite zaključke na temelju članka 5. stavka 1. Konvencije (vidi stavke 106.–120. gore).

179. U tom kontekstu Sud primjećuje da su intervenirajuće stranke istaknule prisutnost općenitog problema u Turskoj povezanog s načinom na koji tužiteljstvo i nadležni sudovi tumače antiterorističko zakonodavstvo. Ustvrdile su da se novinari često podvrgavaju ozbiljnim mjerama kao što je pritvor jer se bave pitanjima od javnog interesa. U vezi s time Sud primjećuje da je dosljedno donosio presude prema kojima, u slučajevima kada izraženi stavovi ne predstavljaju poticanje nasilja – drugim riječima, osim ako se zalažu za pribjegavanje nasilnim djelima ili nasilnoj osveti, opravdavaju počinjenje terorističkih aktivnosti radi ostvarivanja ciljeva pripadnika i mogu se tumačiti kao da potiču nasilje usađivanjem duboke i iracionalne mržnje prema određenim pojedincima – države ugovornice ne mogu ograničiti pravo javnosti da o njima bude obaviješteno, čak i u pogledu ciljeva navedenih u članku 10. stavku 2., odnosno zaštite teritorijalnog integriteta ili nacionalne sigurnosti ili sprečavanja nereda ili zločini (vidi *Süreker protiv Turske* (br. 4) [VV], br. 24762/94, stavak 60., 8. srpnja 1999., i *Şik*, citirano gore, stavak 85.).

180. Sud je spreman uzeti u obzir okolnosti povezane s predmetima koji su pred njime pokrenuti, osobito probleme s kojima se Turska suočava kao posljedicom vojnog udara. Pokušaj vojnog udara i druge terorističke aktivnosti očigledno su predstavljale veliku prijetnju demokraciji u Turskoj. S tim u vezi, Sud pripisuje znatnu težinu zaključcima Ustavnog suda, koji je između ostalog primijetio da je zbog činjenice da se pokušaj dogodio u trenutku kada je Turska bila izložena nasilnom napadu brojnih terorističkih organizacija država postala još ranjivijom (vidi stavak 64. gore). Međutim, Sud smatra da je jedna od glavnih značajki demokracije mogućnost rješavanja problema javnom raspravom. U više je navrata naglasio da demokracija napreduje u uvjetima slobode izražavanja (vidi, među ostalim izvorima, *Ujedinjena Komunistička Partija Turske i drugi protiv Turske*, 30. siječnja 1998., stavak 57., *Izješća o presudama i odlukama* 1998-I, *Centro Europa 7 S.r.l. i Di Stefano protiv Italije* [VV], br. 38433/09, stavak 129., ESLJP 2012.; i *Stranka za Demokratsko društvo (DTP) i drugi*

protiv Turske, br. 3840/10 i 6 drugih predmeta, stavak 74., 12. siječnja 2016.). U tom kontekstu, prisutnost „izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda” ne smije služiti kao izlika za ograničavanje slobodne političke rasprave, koja predstavlja srž pojma demokratskog društva. Prema stajalištu Suda, čak i u izvanrednom stanju – koje predstavlja, kako je opisao Ustavni sud, zakoniti režim čiji je cilj vratiti uobičajeni režim jamčenjem temeljnih prava (vidi stavak 64. gore) – države ugovornice moraju imati na umu da bi cilj svih poduzetih mjera trebao biti zaštita demokratskog poretka od prijetnji i da je potrebno uložiti maksimalan trud u zaštitu vrijednosti demokratskog društva, kao što su pluralizam, tolerancija i slobodoumlje.

181. U tom kontekstu Sud smatra da kritiziranje vlade i objava informacija za koje državni vođe smatraju da ugrožavaju nacionalne interese ne bi trebali biti povod za kaznenu prijavu za osobito ozbiljna kaznena djela kao što su pripadnost ili pružanje pomoći terorističkoj organizaciji, pokušaj rušenja vlade ili ustavnog poretka ili širenje terorističke propagande. Štoviše, čak i kada se podigne takva ozbiljna optužnica, pritvor se treba koristiti samo kao krajnja iznimna mjera kada se pokaže da nijedna druga mjera ne može potpuno jamčiti pravilno vođenje postupka. Ako to nije slučaj, tumačenje nacionalnih sudova ne može se smatrati prihvatljivim.

182. Sud dalje smatra da pritvaranje osobe koja je izrazila kritičko mišljenje izaziva niz štetnih učinaka za pritvorenike i za društvo u cjelini, s obzirom na to da primjena mjere koja uključuje lišavanje slobode, kao što je to slučaj u ovom predmetu, neizbježno negativno utječe na slobodu izražavanja zastrašivanjem civilnog društva i ušutkavanjem suprotstavljenih mišljenja (vidi, slično, stavak 140. presude Ustavnog suda). Sud dalje smatra da do takvog negativnog učinka može doći čak i ako se pritvorenik oslobodi optužbi (vidi *Şık*, citirano gore, stavak 83.).

183. Naposljetku, u pogledu derogiranja od strane Turske, Sud se poziva na vlastite zaključke iz stavka 119. ove presude. U nedostatku ikakvih snažnih razloga za odstupanje od vlastite ocjene u pogledu primjene članka 15. u odnosu na članak 5. stavak 1. Konvencije, Sud smatra da su ti zaključci valjani i u kontekstu ispitivanja na temelju članka 10.

184. S obzirom na gore navedeno, Sud zaključuje da je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

VII. NAVODNA POVREDA ČLANKA 18. KONVENCIJE

185. Na osnovi istih činjenica i pozivajući se na članak 18. Konvencije, podnositelj je prigovorio da je pritvoren zbog izražavanja kritičkih stavova o državnim tijelima.

Članak 18. Konvencije glasi kako slijedi:

„Ograničenja prava i sloboda dopuštena ovom Konvencijom neće se primjenjivati u druge svrhe osim onih za koje su propisana.”

186. Uzimajući u obzir zaključke na temelju članka 5. stavka 1. i članka 10. Konvencije, Sud ne smatra potrebnim zasebno ispitati ovaj prigovor.

VIII. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

187. Članak 41. Konvencije glasi:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Naknada štete

188. Podnositelj zahtjeva potražuje 1.000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete za svaki dan koji je proveo u pritvoru.

189. Vlada je ustvrdila da je to potraživanje neutemeljeno i da je traženi iznos prekomjeran.

190. Sud ponavlja da u kontekstu izvršenja presuda u skladu s člankom 46. Konvencije, presuda kojom utvrdi povredu nameće tuženoj državi zakonsku obvezu na temelju te odredbe da obustavi povredu i da ispravi njezine posljedice tako da se što prije vrati situacija koja je postojala prije povrede. S druge strane, ako nacionalno pravo ne dopušta – ili dopušta samo djelomično – ispravljanje posljedica povrede, članak 41. omogućuje Sudu da oštećenoj stranci dodijeli naknadu koju smatra primjerenom. Slijedi, među ostalim, da presuda kojom Sud utvrđuje povredu Konvencije ili njezinih protokola tuženoj državi nameće zakonitu obvezu koja uključuje ne samo isplatu predmetnim osobama iznosa koji je dodijeljen pravednom naknadom, nego i odabir, koji podliježe nadzoru Vijeća ministara, općenitih i/ili, prema potrebi, pojedinačnih mjera koje će se usvojiti u domaćem pravnom poretku kako bi se obustavila povreda koju je Sud utvrdio i omogućilo ispravljanje njezinih posljedica tako da se što prije vrati situacija koja je postojala prije povrede (vidi *Maestri protiv Italije* [VV], br. 39748/98, stavak 47., ESLJO 2004.-I; *Assanidze*, citirano gore, stavak 198.; *Ilaşcu i drugi protiv Moldavije i Rusije* [VV], br. 48787/99, stavak 487., ESLJP 2004.-VII; i *Fatullayev protiv Azarbadžana*, br. 40984/07, stavak 172., 22. travnja 2010.).

191. Nadalje, iz Konvencije, osobito članka 1., proizlazi da se pri ratificiranju Konvencije države ugovornice obvezuju osigurati usklađenost domaćeg zakonodavstva s Konvencijom. Slijedom toga, tužena država dužna je ukloniti sve prepreke u svom domaćem pravnom sustavu koje bi mogle spriječiti odgovarajuće ispravljanje situacije podnositelja zahtjeva (vidi *Maestri*, citirano gore, stavak 47. i *Assanidze*, citirano gore, stavak 199.).

192. U ovom predmetu, što se tiče nematerijalne štete, Sud smatra da je povredom Konvencije podnositelju neosporno nanesena znatna šteta. U

skladu s time, procjenjujući na pravičnoj osnovi, Sud smatra primjerenim podnositelju dodijeliti 21.500 EUR na ime naknade nematerijalne štete.

193. Što se tiče mjera koje bi tužena država trebala usvojiti (vidi stavak 189. gore), s koje podliježu nadzoru Vijeća ministara, kako bi se obustavila povreda, Sud ponavlja da su njegove presude uglavnom deklarativne prirode i da je općenito dotična država prvenstveno zadužena za odabir sredstava koja će se koristiti u njezinom domaćem pravnom poretku radi ispunjavanja zakonske obveze na temelju članka 46. Konvencije, pod uvjetom da su takva sredstva u skladu sa zaključcima navedenim u presudi Suda. Ova diskrecija glede načina izvršenja presude odražava slobodu izbora koja se pridaje primarnoj obvezi država ugovornica na temelju Konvencije da osiguraju zajamčena prava i slobode (vidi, među ostalim izvorima, *Fatullayev*, citirano gore, stavak 173., i citirana sudska praksa).

194. Ipak, ako je priroda utvrđene povrede takva da ne dopušta nikakav izbor u pogledu mjera potrebnih za njezino otklanjanje, Sud može odrediti samo jednu pojedinačnu mjeru, kao što je to učinio u predmetu *Assanidze* (citirano gore, stavci 202.–203.), *Ilaşcu i drugi* (citirano gore, stavak 490.); *Aleksanyan protiv Rusije* (br. 46468/06, stavci 239.–240., 22. prosinca 2008.); *Fatullayev* (citirano gore, stavci 176.–177.); i *Del Río Prada protiv Španjolske* ([VV], br. 42750/09, stavci 138.–139., ESLJP 2013.). S obzirom na svoj pristup u tim predmetima, smatra da bi svako produljenje podnositeljeva pritvora u ovom predmetu podrazumijevalo produljenje povrede članka 5. stavka 1. i kršenje obveza tuženih država o pridržavanju presude Suda u skladu s člankom 46. stavkom 1. Konvencije.

195. Prema tome, imajući u vidu posebne okolnosti predmeta, razloge za utvrđivanje povrede i hitnu potrebu za obustavljanjem povrede članka 5. stavka 1. Konvencije, Sud smatra da tužena država mora osigurati prekid pritvora podnositelja zahtjeva na najraniji mogući datum.

B. Troškovi i izdaci

196. Podnositelj zahtjeva pred institucijama Konvencije i/ili domaćim sudovima nije zatražio povrat nastalih troškova i izdataka. U tom slučaju, Sud smatra da podnositelju zahtjeva ne treba dodijeliti nikakav iznos u tom smislu.

C. Zatezna kamata

197. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. *Osnovanosti dodaje*, većinom glasova, prethodni prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava u vezi s prigovorom na temelju članka 10. Konvencije i odbija ga.
2. *Proglašava*, većinom glasova, zahtjev dopuštenim u odnosu na prigovore na temelju članka 5. stavaka 1., 3. i 4. i članka 10. Konvencije.
3. *Proglašava* nedopuštenim, jednoglasno, prigovor na temelju članka 5. stavka 5. Konvencije.
4. *Presuđuje*, sa šest glasova prema jednom, da je došlo do povrede članka 5. stavka 1. Konvencije.
5. Jednoglasno *presuđuje* da nije potrebno zasebno ispitati prigovor na temelju članka 5. stavka 3. Konvencije.
6. Jednoglasno *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 5. stavka 4. Konvencije.
7. *Presuđuje*, sa šest glasova prema jednom, da je došlo do povrede članka 10. Konvencije.
8. Jednoglasno *presuđuje* kako nema potrebe zasebno ispitati prigovor na temelju članka 18. Konvencije.
9. *Presuđuje*, sa šest glasova prema jednom,
 - (a) da je tužena država dužna poduzeti sve potrebne mjere kako bi prekinula pritvor podnositelja;
 - (b) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, 21.500,00 eura (EUR) (dvadesetjednu tisuću petsto eura), na ime nematerijalne štete, koje je potrebno preračunati u valutu tužene države po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja, uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati.
 - (c) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena;
10. Jednoglasno *odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na francuskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku
20. ožujka 2018. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika
Suda.

Stanley Naismith
Tajnik

Robert Spano
Predsjednica

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i člankom 74. stavkom 2.
Poslovnika Suda, ovoj se presudi prilažu sljedeća posebna mišljenja:

- (a) Suglasno mišljenje suca Spana kojem su se priključili suci Bianku, Vučinić, Lemmens i Gričco;
- (b) Djelomično izdvojeno mišljenje suca Ergüla.

R.S.
S.H.N.

SUGLASNO MIŠLJENJE SUCA SPANA KOJEM SU SE PRIKLJUČILI SUCI BIANKU, VUČINIĆ, LEMMENS I GRITCO;

1. Sud danas donosi važne presude o osnovanosti predmeta koje su pokrenula dva istaknuta novinara pritvorena u Turskoj nakon pokušaja državnog udara od 15. srpnja 2016. Slažem se sa svakom riječi snažnog obrazloženja Suda. Međutim, pišem zasebno kako bih komentirao tvrdnje koje je iznio *ad hoc* nacionalni sudac u izdvojenom mišljenju, s kojim se uz dužno poštovanje ne slažem, osobito s njegovim stavovima o načelu supsidijarnosti (vidi konkretno stavke 2, 21., 23. i 24. njegova mišljenja).

2. Načelo supsidijarnosti obuhvaća normu distribucije ovlasti između Suda i država članica, s krajnjim ciljem da se svakoj osobi u nadležnosti države osiguraju prava i slobode predviđeni Konvencijom. Važno je napomenuti da svakodnevna odgovornost zaštite prava iz Konvencije nije povjerena Sudu u Strasbourgu, nego državama članicama. Drugim riječima, u skladu s člankom 1. Konvencije, nacionalne vlasti glavni su jamci ljudskih prava, pri čemu podliježu nadzoru Suda. Kada države članice ispunjavaju svoju ulogu iz Konvencije primjenjujući u dobroj vjeri opća načela koja proizlaze iz sudske prakse Suda, načelo supsidijarnosti podrazumijeva da Sud može prihvatiti njihove zaključke u određenom slučaju. Stoga, njegov je cilj potaknuti nacionalne vlasti na ispunjavanje obveza zaštite prava iz Konvencije, i podizanja cjelokupne razine zaštite ljudskih prava u europskom pravnom prostoru.

3. Ovlasti i nadležnost Suda utvrđene su u člancima 19. i 32. Konvencije. Sud je konačni arbitar opsega i sadržaja Konvencije. Države članice svojim djelima, osobito obrazloženjima koja daju nacionalni sudovi, pokazuju hoće li doći do prihvatanja na temelju načela supsidijarnosti. Slijedi da operacionalizacija načela prema procesno usmjerenom ocjenjivanju donošenja odluka na domaćoj razini unutar konceptualnog okvira doktrine o slobodnoj procjeni ni na koji način ne ograničava nadležnost Suda za krajnju ocjenu materijalnih zaključaka na nacionalnoj razini u fazi primjene načela Konvencije ukorijenjenih u domaće pravne sustave. Kratko i jasno, rigidna i koherentna primjena načela supsidijarnosti od strane Suda nema nikakve veze s oduzimanjem ovlasti Suda.

4. Štoviše, kao što je izravno jasno iz sadržaja članka 15. Konvencije, ta se načela primjenjuju jednako u slučajevima kada je država suočena s izvanrednim stanjem koji ugrožava opstanak naroda. Takva situacija državama ne omogućuje neograničene ovlasti. Drugim riječima, izvanredno stanje ne predstavlja otvoreni poziv državama članicama da urušavaju temelje demokratskog društva zasnovanog na vladavini prava i zaštiti ljudskih prava. Isključivo mjere koje su strogo u skladu s potrebama situacije mogu se opravdati na temelju Konvencije, a Sud donosi krajnju presudu na europskoj razini o tome je li opravdanje primjereno potkrijepljeno činjenicama.

5. Konačno, države članice imaju obvezu međunarodnog prava, koja je izražena u članku 46. Konvencije, da izvrše presude koje je donio Sud. Kada država odluči svima u okviru svoje nadležnosti osigurati prava i slobode zajamčene Konvencijom, a istodobno odluči pridružiti se nadležnosti Suda, ta obveza izvršenja presuda Suda postaje obavezna i bez iznimke. Slijedi da su nadležna turska tijela dužna točno i brzo provesti današnje presude pod nadzorom Vijeća ministara na način koji je u skladu s obvezama Turske na temelju Konvencije.

DJELOMIČNO IZDOJENO MIŠLJENJE SUCA ERGÜLA

(Prijevod)

I

1. U potpunosti se slažem sa zaključkom svojih kolega da prigovori o povredama članka 5. stavaka 3., 4. i 5. i članka 18. Konvencije trebaju biti odbačeni kao nedopušteni ili kao da ne otkrivaju nikakvu povredu ili iz bilo kojeg drugog razloga navedenog u presudi. Međutim, nažalost se ne mogu pridružiti većini Suda u mišljenju da su članak 5. stavak 1. i članak 10. Konvencije dopušteni i da su prekršeni. Stoga se ne slažem s mišljenjem većine po pitanju povrede iz dva razloga, jedan se odnosi na dopuštenost, a drugi na osnovanost.

2. Što se tiče dopuštenosti, prvo moram ponoviti jasno utvrđena načela i rješenja iz sudske prakse iz ovog područja. Članak 35. Europske konvencije o ljudskim pravima glasi: „Sud može razmotriti predmet tek nakon što se iscrpe sva domaća pravna sredstva ...” Iz toga slijedi da su domaći sudovi u sustavu Konvencije redovni sudovi u odnosu na zakon Konvencije. Njima se povjerava primarna odgovornost za provođenje prava koje Konvencija štiti. To je jednako načelu supsidijarnosti, koje služi kao temelj Konvencije (Frédéric Sudre, *Droit européen et international des droits de l’homme*, 9. izdanje, PUF, Pariz 2008, str. 204). Sud je više navrata istaknuo da je „zaštitni mehanizam uspostavljen Konvencijom supsidijaran nacionalnim sustavima za zaštitu ljudskih prava (vidi *Handyside protiv Ujedinjene Kraljevine*, 7. prosinca 1976., serija A br. 24 *Vučković i drugi protiv Srbije* (prethodni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih, stavci 69-70, 25. ožujka 2014.; i *Brusco protiv Italije* (odl.), br. 69789/01, ESLJP 2001-IX). Konvencija odgovornost uživanja prava i sloboda koje štiti primarno predviđa za nacionalne vlasti, točnije, sudovima s nadležnosti za pitanja koja se odnose na Konvenciju. Konvencija stoga ima sekundarnu narav u odnosu na nacionalno zakonodavstvo, a njena temeljna pravila ni na koji način nisu namijenjena kao zamjena za pravila iz domaćeg prava. To se pravilo temelji na pretpostavci, koja se odražava u članku 13. Konvencije, s kojom je blisko povezana, da postoji djelotvorno pravno sredstvo u vezi s navodnim kršenjem u domaćem sustavu. Na taj način, to je važan aspekt načela da je zaštitni mehanizam koji se uspostavlja Konvencijom supsidijaran nacionalnim sustavima koji štite ljudska prava (vidi *Vučković i drugi*, citirano gore, stavci 69.-70. i *Brusco*, citirano gore).

3. Prema sudskoj praksi ovog Suda, u pravnom sustavu namijenjenom zaštiti temeljnih prava i sloboda, odgovornost je oštećene osobe ispitivanje opsega takve zaštite (vidi *Mirazović protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 13628/03, 16. svibnja 2006. i *Independent News and Media i Independent Newspapers Ireland Limited protiv Irske* (odl.), br. 55120/00, 19. lipnja 2003.). Nadalje, usklađenost podnositelja s pretpostavkom o iscrpljenju domaćih pravnih sredstava obično se ocjenjuje u odnosu na datum

podnošenja zahtjeva Sudu (vidi *Baumann protiv Francuske*, br. 33592/96, stavak 47., ESLJP 2001.-V (izvadci)). Ipak, u određenim iznimnim slučajevima „Sud prihvaća da se posljednja faza takvih pravnih sredstava može ostvariti ubrzo nakon podnošenja zahtjeva, ali prije nego što se utvrdi njegova dopuštenost” (vidi *Karoussiotis protiv Portugala*, br. 23205/08, stavak 57., ESLJP 2011. (izvadci)). Nadalje, u skladu sa sudskom praksom ovog Suda, postojanje samo sumnje u izgled za uspjeh određenog pravnog lijeka koje nije očigledno uzaludno nije dovoljan razlog za propust iskorištavanja domaćih pravnih sredstava (vidi *Vučković i drugi*, gore citirano, stavak 74.). Prema mom mišljenju, posljednje bi se navedeno načelo moralo primjenjivati *mutatis mutandis* na situaciju gdje je podnositelj zahtjeva podnio Sudu zahtjev dok je njegov predmet bio na čekanju kod domaćeg suda uz mogućnost učinkovitog pravnog sredstva.

4. Što se tiče pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu, Sud je već ustvrdio da „ne vidi razloga sumnjati u namjeru zakonodavstva, što se očituje u izvješću s obrazloženjem o ustavnim amandmanima..., kako bi se osigurala identična zaštita onoj koja se pruža zaštitnim mehanizmima Konvencije: U zakonu br. 6216 izričito se navodi da nadležnost turskog Ustavnog suda *ratione materiae* obuhvaća temeljna prava i slobode koje štiti Europska konvencija o ljudskim pravima i njezini protokoli te da se ta prava i slobode nalaze i u samom turskom ustavu” (vidi *Uzun protiv Turske* (odl.), br. 10755/13, stavak 62., 30. travnja 2013.).

5. U ovom predmetu podnositelj je podnio pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu 8. rujna 2016. Također je podnio zahtjev Europskom sudu dana 28. veljače 2017., na temelju članka 34. Konvencije, dok je njegov zahtjev i dalje bio u tijeku pred Ustavnim sudom. Dana 11. siječnja 2018. Ustavni sud donio je presudu u kojoj je s jedanaest glasova prema šest utvrdio da je došlo do povrede prava na slobodu i sigurnost te prava na slobodu izražavanja medija. Stoga, podnositelj zahtjeva nije čekao na rješenje svojeg pojedinačnog zahtjeva Ustavnom sudu.

II

6. Pregled ovog predmeta u svjetlu gore navedenih načela otkriva, prvo, da podnositelj zahtjeva nije ispunio pretpostavku iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Nadalje, prema mojem mišljenju, pristup iz predmeta *Karoussiotis protiv Portugala* i drugih predmeta navedenih u presudi ne može se primijeniti na ovaj predmet. Ovaj predmet uključuje specifičan pravni sustav za zaštitu temeljnih prava i sloboda, a pojedinačni zahtjevi Ustavnom sudu Turske smatraju se djelotvornim pravnim sredstvima koja se moraju iskoristiti prije prijave Sudu, što je stav kojeg se Sud dosljedno držao (vidi *Uzun*, gore citirano, i *Mercan protiv Turske* (odl.), br. 56511/16, 8. studeni 2016.).

7. Nadalje, ispitivanje Europskog suda u vezi s ovim predmetom ne može dovesti do utvrđivanja da je Ustavni sud donio presudu i da su stoga iscrpljena

domaća pravna sredstva. Umjesto toga, budući da je presuda Ustavnog suda bila u korist podnositelja zahtjeva, više nije mogao tvrditi da je „žrtva” u smislu članka 34. Konvencije u ovom predmetu. Tako je Sud dosljedno izražavao svoja stajališta, „ako su nacionalne vlasti utvrdile povredu, a njihova odluka predstavlja odgovarajuće i dovoljno ispravljanje, osoba na koju se to odnosi više ne može tvrditi da je žrtva u smislu članka 34. Konvencije” i „ako su ta dva uvjeta ispunjena, supsidijarnost zaštitnog mehanizma Konvencije isključuje ispitivanje od strane Suda” (vidi *Eckle protiv Njemačke*, 15. srpnja 1982., stavci 64.-70., serija A br. 51; *Caraher protiv Ujedinjene Kraljevine* (odl.), br. 24520/94, ESLJP 2000-I; *Hay protiv Ujedinjene Kraljevine* (odl.), br. 41894/98, ESLJP 2000-XI; *Cataldo protiv Italije* (odl.), br. 45656/99, ESLJP 2004-VI, *Göktepe protiv Turske* (odl.), br. 64731/01, 26. travnja 2005.; i *Yüksel protiv Turske* (odl.), br. 51902/08, stavak 46, 9. travnja 2013.).

8. Što se tiče odluka porotničkih sudova kojima se odbija oslobađanje podnositelja zahtjeva nakon presude Ustavnog suda, on će sigurno imati pravo podnijeti zahtjev Sudu ponovo nakon što Ustavni sud donese presudu o odbijanju porotničkih sudova. Doista, 30. siječnja 2018. podnositelj zahtjeva podnio je novi pojedinačni zahtjev Ustavnom sudu, pozivajući se na članke 5., 6. i 18. Konvencije te uglavnom uložio prigovor o produljenom pritvoru prije suđenja unatoč presudi Ustavnog suda od 11. siječnja 2018. godine. Ustavni je sud odlučio tretirati zahtjev podnositelja zahtjeva kao prioritet.

9. Stoga me argumenti većine za pravdanje svojih stajališta u ovom predmetu nisu uvjerali da se dosadašnja sudska praksa i jasno utvrđena načela koja su gore navedena moraju zanemariti. Stoga ne vidim razlog za odstupanje od gore navedene sudske prakse i općenitih načela u ovom predmetu.

10. U skladu s preambulom Ustava Republike Turske: „S obzirom na apsolutnu vrhovnu vlast volje naroda, suverenost se potpuno i bezuvjetno stavlja u turski narod, a niti jedan pojedinac niti tijelo ovlašteno za ostvarivanje takvog suvereniteta u ime naroda ne smije ometati liberalnu demokraciju sadržanu u Ustavu ili pravni poredak uspostavljen u skladu sa zahtjevima za njegovo provođenje”. Navedena načela iz preambule odgovaraju načelima demokracije, vladavine prava i zaštite ljudskih prava navedenih u preambuli Statuta Vijeća Europe, u kojem je Turska jedan od osnivača. Nažalost, 15. srpnja 2016. pokušaj državnog udara u Turskoj prekršio je ta načela i njime se željelo suzbiti temeljna prava i slobode i zanemariti volju naroda.

III.

11. Što se tiče osnovanosti, prvo bih želio naglasiti opseg i ozbiljnost prijetnje Turskoj tijekom noći 15. srpnja 2016. Tijekom nje se odvio krvavi pokušaj vojnog udara članova terorističke organizacije *sui generis* koja se

infiltrirala u sva područja društva i državnog aparata. Nikada nije bilo tako ozbiljne prijetnje opstanku naroda, demokracije i temeljnih prava u bilo kojoj od država potpisnica Europske konvencije o ljudskim pravima.

12. Tijekom noći između 15. i 16. srpnja 2016. skupina pripadnika turskih oružanih snaga povezanih s terorističkom organizacijom poznatom kao FETÖ/PDY („Gülenistička teroristička organizacija / paralelna društvena struktura”) pokušala je provesti vojni udar s ciljem rušenja demokratski izabrane vlade i predsjednika Turske i okončavanja demokracije. Ta je organizacija već proglašena terorističkom organizacijom odlukom suda i u savjetodavnoj odluci Vijeća za nacionalnu sigurnost. Pokretači udara izdali su priopćenje u ime „Vijeća za mir kod kuće”, objavivši da je na snazi izvanredno stanje i policijski sat na čitavom državnom području. Također su izjavili da je Velika nacionalna skupština Turske zbačena s vlasti, da su sve aktivnosti političkih stranaka prekinute i da je policija pod kontrolom zapovjednika u skladu s izvanrednim stanjem.

13. S pomoću helikoptera i borbenih zrakoplova, pokretači vojnog udara napadali su i bombardirali veliki broj lokacija, uključujući zgradu Velike nacionalne skupštine Turske, predsjedničku bazu, sjedište Uprave za sigurnost, Zapovjedništvo za posebne operacije nacionalne policije i sjedište Nacionalne obavještajne organizacije u glavnom gradu, Ankari. Napali su i hotel u kojem je Predsjednik odsjedao. Nekoliko visokih vojnih časnika, uključujući načelnika Glavnog stožera i zapovjednika oružanih snaga, uzeti su kao taoci. Osim toga, mostovi nad Bosporom koji povezuju Europu i Aziju bili su blokirani, kao i zračne luke u Istanbulu, s pomoću tenkova i oklopnih vozila. Mnoge javne institucije na mjestima diljem zemlje bile su okupirane ili ih se pokušalo okupirati. Tijekom pokušaja državnog udara napadnute su različite institucije i organizacije, kao što je tvrtka Türksat za satelitske komunikacije i kabelsku televiziju, s ciljem prekida televizijskih prijenosa i pristupa internetu diljem zemlje. Okupirane su lokacije određenih privatnih televizijskih postaja i pokušalo se prekinuti njihove prijenose.

14. Pokušaj državnog udara odbili su predstavnici svih ustavnih tijela, u prvom redu predsjednik i premijer te Ustavni sud. Na predsjednikov nagovor, ljudi su se okupili na ulicama i javnim trgovima s ciljem djelovanja protiv vođa državnog udara. Snage sigurnosti, djelujući prema zapovijedima i uputama legitimne vlasti, poduzele su korake kako bi se suprotstavile pokušaju državnog udara. Sve političke stranke zastupljene u Velikoj nacionalnoj skupštini Turske, zajedno s organizacijama civilnoga društva, osudile su uznemirujući pokušaj državnog udara i izjavile da neće prihvatiti nikakvu nedemokratsku vladu. Civili koji su se okupili na javnim trgovima i ulicama odupirali su sudionicima državnog udara zajedno sa snagama sigurnosti, unatoč napadima borbenim zrakoplovima, helikopterima, tenkovima, drugim oklopnim vozilima i oružjima koje su pokrenuli vođe državnog udara. Kao što se navodi u presudi, stotine civila izgubilo je živote u tim napadima i tisuće ljudi je ozlijeđeno, od kojih su većina civili.

15. Tužiteljstvo je pravodobno postupilo u pokretanju istraga onih koji su sudjelovali u pokušaju puča; to je vrijedno istaknuti, s obzirom na to da se državni udar tada još nije obustavio. Posljedica toga je potpuno obustavljanje državnog udara dana 16. srpnja zahvaljujući naporima legitimnih ustavnih institucija i nacionalnoj solidarnosti. Nadalje, milijuni građana preko noći su organizirali bdijenja za demokraciju na gradskim trgovima u znak prosvjeda protiv pokušaja državnog udara.

IV.

16. Treba imati na umu da se u Statutu Vijeća Europe navodi, u preambuli, uvjerenje država članica da je „težnja za mirom temeljenom na pravdi i međunarodnoj suradnji od vitalnog značaja za očuvanje ljudskog društva i civilizacije”. Ibn Khaldun (1332. - 1406.), veliki mislilac, pravni učenjak, povijesni filozof i sociolog te utemeljitelj znanosti civilizacije (*umran*), objašnjava u svojem remek-djelu *Muqaddimah* kako „ne možemo zamisliti [državu] bez civilizacije, a civilizacija bez [države ili] vlasti nije moguća” (Ibn Khaldun, *Muqaddimah: Uvod u povijest*, IV, 19, na engleski preveo Franz Rosental, Princeton University Classics, 1967.) te da kršenje ljudskih prava (ili nepravde) uništava civilizaciju, a propast civilizacije dovodi do potpunog uništenja države (ibid., III, 41). Unatoč različitim razdobljima, između te dvije perspektive mogu se primijetiti upečatljive sličnosti. Te riječi i načela stječu svoje puno značenje za vrijeme izvanrednog stanja nakon pokušaja vojnog udara. Radi procjene ozbiljnosti prijetnje koju predstavlja vojni udar potrebno je razmotriti rizike do kojih je moglo doći da udar nije bio spriječen. Dosadašnja je praksa pokazala da se najteža kršenja temeljnih prava obično događaju tijekom tih razdoblja. Nadalje, alarmantni uvjeti u mnogim državama kojima dominiraju režimi postavljeni nakon vojnog udara i tragične situacije u takvim društvima, u ovom trenutku i širom svijeta, potvrđuju gore spomenuta razmišljanja velikog mislioca i osnivačka načela Vijeća Europe. Sprječavanjem te ozbiljne javne opasnosti koja je prijetila opstanku naroda, turski su građani pokazao kako narod može očuvati demokraciju, vladavinu zakona i civilizaciju i preuzeti kontrolu nad vlastitom sudbinom.

17. U obzir treba uzeti činjenicu da je Turska izdala obavijest o derogiranju Konvencije na temelju članka 15. dana 21. srpnja 2016. godine nakon proglašenja izvanrednog stanja. Dijelim mišljenje većine da se prva formalna pretpostavka lako zadovoljava, kao i da je, s obzirom na široku slobodu procjene koja je prepuštena nacionalnim tijelima u vezi s time, pokušaj vojnog udara nesumnjivo izazvao „izvanredno stanje koje prijeti opstanku naroda” u smislu članka 15. Konvencije. Nadalje, pritužbe podnositelja zahtjeva ne odnose se na prava za koja nije dopušteno derogiranje. Što se tiče razmjernosti mjera poduzetih u kontekstu izuzeća, moje se mišljenje razlikuje od većine, jer po mom mišljenju ova točka

zahtijeva pažljivo ispitivanje u svjetlu prijetnje opstanku naroda i vladavini zakona, demokraciji, ustavnom poretku i ljudskim pravima u Turskoj.

18. U presudi donesenoj prije pokušaja državnog udara, turski sudovi utvrdili su da je FETÖ/PDY oružana teroristička organizacija (porotnički sud Erzincan, presuda od 16. lipnja 2016.). Nadalje, presude donesene nakon 15. srpnja 2016. godine prepoznale su povezanost ove terorističke organizacije s pokušajem državnog udara. Zaključci koje je donio Kazneni odjel Plenarnog Kasacijskog suda po tom pitanju prilično su poučni: „Od prvih godina postojanja organizacije ... čini se iz izjava pojedinaca koji su ranije bili aktivni u organizaciji da je njihov cilj preuzimanje kontrole nad svim ustavnim institucijama (zakonodavnim, izvršnim i sudskim) u Republici Turskoj te da istodobno organizacija postane glavna politička/ekonomska moć s međunarodnim utjecajem iskorištavanjem učenika koji su obučeni u skladu s njihovim načelima i ciljevima u obrazovnim ustanovama koje su osnovane u inozemstvu i u Turskoj putem sredstava prikupljenih „uslugama” (*himmet*) i korištenjem tako stečene ekonomske i političke moći za promicanje interesa organizacije i njihove ideologije.” Kazneni odjel je napomenuo: “Zaključuje se da FETÖ/PDY koristi javne ovlasti koje bi trebale biti pod državnom kontrolom za ispunjavanje vlastitih organizacijskih interesa. Nakon prolaska kroz različite stadije, članovi organizacije koji su započeli karijeru, a da su pritom ostali vojnici organizacije FETÖ/PDY i održavali vrlo snažne veze s tom organizacijom, unutar turskih oružanih snaga, policije i Nacionalne obavještajne organizacije moraju proći ideološku obuku da budu spremni iskoristiti vlastito ovlaštenje za uporabu oružja i sile za ispunjavanje zapovijedi ove ilegalne organizacijske hijerarhije. Vođa organizacije opisuje takvu osobu kao slugu: „osobe vezane za službu moraju biti odlučne, uporne, poslušne, odgovorne za sve, ne smiju ustuknuti kada ih se napada, moraju dati prednost svojem položaju unutar službe u odnosu na vlastiti čin kada dođu do visokog čina, moraju biti svjesni da dužnosti koje treba izvršiti u službi mogu biti teške i moraju biti spremne žrtvovati cijelo svoje postojanje, život i ljubav za službu [tj. terorističku organizaciju] ... ” Prema zaključcima pravosudnih tijela, uspostavljena su sljedeća tri načela kao funkcionalna načela organizacije FETÖ: povjerljivost, unutarorganizacijska solidarnost i strogi hijerarhijski odnosi. Složena struktura organizacije FETÖ temelji se na načelu povjerljivosti, koju je vjerno održavala od samog početka, od najniže ćelije do najviših grana.

19. Dana 20. srpnja 2016. proglašeno je izvanredno stanje na razdoblje od tri mjeseca od 21. srpnja 2016. godine radi zaštite demokracije, ljudskih prava i vladavine zakona, uklanjanja elemenata koji su se infiltrirali u državna tijela i uklanjanja mogućih prijetnji u budućnosti. Vijeće ministara kojim upravlja predsjednik naknadno je nekoliko puta produljilo izvanredno stanje, s posljednjim datumom stupanja na snagu 19. siječnja 2018. Pri svakoj od tih odluka poslana je obavijest Glavnom tajniku Vijeća Europe o derogiranju Konvencije na temelju članka 15.

20. U praksi su istrage, sudski postupci i sudske presude pokazale da je FETÖ/PDY složena, *sui generis* teroristička organizacija koja obavlja svoje aktivnosti pod krinkom zakonitosti. U tom je kontekstu medijski ogranak organizacije FETÖ/PDY odigrao značajnu ulogu u legitimaciji djela koja su dovela do svirepog pokušaja vojnog udara manipulacijom javnog mišljenja. Podnositelj zahtjeva je smješten u pritvor u kontekstu istrage medijskog ogranka organizacije.

V

21. Pokušaj udara i njegove posljedice, zajedno s drugim terorističkim aktivnostima predstavljaju ozbiljnu opasnost za ustavni poredak, ljudska prava te javnu sigurnost i red, te odgovaraju prijetnji opstanku naroda u smislu članka 15. Konvencije. Stoga bi podnositeljeve prigovore trebalo ocijeniti s obzirom na obavijest o derogiranju objavljenu dana

21. srpnja 2016. (i kasnije ponovljenu) na temelju članka 15. Konvencije. Sud je zaključio da je pokušaj vojnog udara stvorio „izvanredno stanje koje ugrožava opstanak naroda” u smislu Konvencije. Međutim, u pogledu razmjernosti mjera donio je drugačiji zaključak bez navođenja detaljnih razloga. Pri ocjenjivanju razmjernosti treba uzeti u obzir dvije dimenzije. Prvo, treba imati na umu da se prigovori podnositelja zahtjeva odnose samo na prava za koja je dopušteno derogiranje. Prema tome, država je trebala imati veću slobodu procjene, a Sud je trebao uzeti u obzir opasnosti i probleme s kojima je država suočena.

22. Nadalje, ocjena Suda ne bi trebala dovesti do pravne hijerarhije između prava za koja je dopušteno derogiranje. Kao što je naglašeno u Bečkoj deklaraciji i programu djelovanja, usvojenoj konsenzusom na Svjetskoj konferenciji o ljudskim pravima od strane predstavnika 171 država dana 25. lipnja 1993., pravna hijerarhija ljudskih prava u načelu ne bi trebala biti prihvaćena: “Sva ljudska prava su univerzalna, nedjeljiva te međusobno ovisna i međusobno povezana. Međunarodna zajednica mora poštovati ljudska prava na globalnoj razini na pravedan i jednak način, na istoj osnovi, s istim naglaskom.” Međutim, člankom 15. Konvencije predviđa se određena vrsta hijerarhije prava, s obzirom na to da su ona podijeljena na prava koja se mogu derogirati i prava koja se ne mogu derogirati. Unatoč jasnoći teksta članka 15., zaključak koji stvara pravnu hijerarhiju između prava za koja je dopušteno odstupanje bit će u suprotnosti s pitanjem praktičnosti koje su izrazili autori Konvencije. Cilj je mehanizma derogiranja promicati ravnotežu koju države moraju osigurati između poštovanja ljudskih prava i očuvanja opstanka naroda.

23. Nadalje, valja odrediti postoji li dovoljna osnova za donošenje zaključka da je mjera pritvora koja je povezana s pravom koje ostaje u opsegu derogiranja strogo u skladu s potrebama situacije izvanrednog stanja u kojemu je ugrožen opstanak naroda. S tim u vezi, Sudu je poznato nekoliko čimbenika, poput ozbiljnosti prijetnje opstanku nacije, činjenice da se

prigovor odnosi na sudsku mjeru protiv koje se može uložiti prigovor, krajnje složenosti predmeta koji se odnosi na medijski ogranak terorističke organizacije odgovorne za ozbiljnu prijetnju, značajne uloge medijskog ogranka organizacije FETÖ / PDY u prikrivanju nezakonitih aktivnosti organizacije i legitimiranja aktivnosti koje su dovele do gnjusnog pokušaja vojnog udara, proglašenja izvanrednog stanja zbog pokušaja udara i njegova produljenja od 21. srpnja 2016., svaki put uz odobrenje Velike nacionalne skupštine Turske. Zbog tih čimbenika, a budući da je predmet strogo povezan s incidentima koji su doveli do izvanrednog stanja i derogiranja, treba zaključiti da su poduzete mjere strogo u skladu s potrebama situacije. Iz tog razloga, derogiranje koje je povezano s iznimno ozbiljnom prijetnjom trebalo bi imati prioritet pri ocjenjivanju osnovanosti predmeta.

24. Zaključno smatram da bi u okolnostima ovog predmeta, iako je povezan s člancima 5. i 10. Konvencije, u kontekstu dopuštenosti trebalo prevladati načelo supsidijarnosti. Osim toga, derogiranje koje je povezano s iznimno ozbiljnom prijetnjom trebalo bi imati prioritet pri ocjenjivanju osnovanosti predmeta. Uzimajući u obzir prethodno navedena razmatranja i protivno većini zaključujem da nije došlo do povrede odredbi Konvencije.

© 2018 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za
ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska
prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру